

agentuur

Eesti Teatri Agentuur tutvustab

2/2017 HISPAANIA ERI

SERGI BELBEL „Mängust väljas“ (<i>Fuera de juego, 2010</i>).....	2
SERGI BELBEL „Pärast vihma“ (<i>Después de la lluvia, 1993</i>).....	5
GUILLERMO CALDERÓN „Neeva“ (<i>Neva, 2007</i>).....	10
CARLOS SAÉZ ECHEVARRÍA „Filmitäht“ (<i>Una estrella de cine, 2001</i>)....	14
JUANA ESCABIAS „Interjöörid“ (<i>Interiores, 2008</i>)	18
JUAN PABLO HERAS „Ennetav rünnak“ (<i>Ataque preventivo 2008</i>).....	24
JUAN PABLO HERAS „Tavaline/oletatav mees“ (<i>El hombre probable, 2002</i>)	28
JUAN PABLO HERAS „Vurrudega Marylin“ (<i>El bigote de Marylin, 2004</i>) ..	34
ITZIAR PASCUAL Süüa nõgeseid (<i>Mascando ortigas, 2005</i>)	39
PALOMA PEDRERO „Augusti värv“ (<i>El color de Agosto, 1989</i>)	43
PEDRO VÍLLORA „Bésame, matšo“ (<i>Bésame macho, 1999</i>)	47
PEDRO VÍLLORA „Ema öö“ (<i>La noche de mamá 2006</i>)	51

SERGI BELBEL „Mängust väljas“ (autori enda tõlge hispaania keelde *Fuera de juego*), (katalaani keeles *Fora de joc*, 2010)

2N+3M

Sergei Belbel (s 1963 Barcelonas) on näitekirjanik, lavastaja ja tõlkija, teatritrupi asutajaliige, Barcelona Teatriinstituudi dramaturgia õppejõud. On lavastanud nii klassikute kui ka kaasaegsete teoseid: Shakespeare, Calderón, Molière, Goldoni, Beckett, Koltés, Mamet. Kirjutanud paarkümmend teatriteksti ning võitnud mitmeid mainekaid auhindu. Õppis Barcelona ülikoolis romaani filoloogiat. Tunneb hästi kirjandust ja paljudes teostes on leiab selle kohta arvukaid vihjeid (nt Tšehhov, Virginia Woolf, André Gide). José Sanchis Sinisterra õpilane.

TEGELASED:

ANNA 47 (Poli naine, Lisa ema, Josepi tütar), POL 53, LISA 18, JOSEP 82, RICKY 35 (Josepi hooldaja, immigrant Argentinast)

TEGEVUSAEG ja -KOHT:

2009, majanduskriisi ajal. Anna kodu ja Josepi kodu.

Kirjanik soovib remargis, et stseenide vahel ei oleks pause ega üleminekuid.

KOKKUVÕTE:

Pisut hapu huumoriga lugu viiest tegelasest majanduskriisiaegses Hispaanias. Lisa on väga intelligentne neiu, kelle hinded lubaksid tal USA ülikoolis kvantfüüsikat õppida. Stipendium võimaldaks lisaks huvipakkuva eriala õppimisele tutvuda lõpuks ka eakaaslastega, kellega ta jagaks huvisid ja muresid. Paraku ei anna valitsus majanduskriisi tõttu hädavajalikku toetust. Tema ema Anna ja isa Pol otsivad võimalusi leida raha, et tütre unistus täituks, ent kriis ei jäta ka neid puutumata. Poli palka on märkimisväärselt kärbitud ning ta on laenanud kõik perekonnasäästud töölt

vallandatud sõbrale. Lisaks maksavad nad naise isa Josepi korteriüüri ja tasuvad hooldaja palga. Isa Josepi ja tütre Anna vahel valitsevad vanad pinged. Immigrant Ricky pole juba kaks aastat oma naist ega last näinud ning peab toime tulema nii kultuuriliste kui ka majanduslike väljakutsetega. Kui Anna soovib, et tema tütar lööks läbi teadusmaailmas, siis Ricky loodab, et tema väikesest pojast saab edukas jalgpallur. Mõlemad soovivad oma laste õnne, ent vähetähtis pole ka egoistlik aspekt, n-ö pensionisammas laste näol. Ricky unistus puruneb, kui poeg saab vigastuse, aga Anna on valmis oma unistuse täide viima vahendeid valimata. Kui selleks oleks vaja ka omaenda isa tappa. Enne, kui selgub, kas ta on selleks tõepoolest suuteline, sooritab Josep sümbolse enesetapu – laseb end vanadekodusse hääbuma viia.

HINNANG:

Argiste ja paraku ikka veel aktuaalsete teemadega näidend, mis astub puhtakujulisest realismist kõrvale mitmete teatraalsete nippidega: justkui reaalseks mängitakse ka soovid, ettekujutused ja fantaasiad, ent nii et kohe ei selgu, kas tegemist on tõeliselt toimuva või üksnes fantaasiaga. Kesksel kohal on pigem ideed, näidendi probleemistik. Tegelaste psühholoogilist arengut kuigivõrd ei toimu.

KATKENDID:

JOSEP: Ma ei taha teda näha.

RICKY: Ta tuleb juba üles.

JOSEP: Noh, kui sa teda pisut tõukad, veereb ta uuesti trepist alla. Ma ju ütlesin, et ma ei taha teda näha.

RICKY: Kas soovite, et ütlen talle, et te ei taha teda näha?

JOSEP: Ma ei taha, et sa talle midagi ütleksid. Ära tee lihtsalt ust lahti ja ongi kogu lugu.

RICKY: Aga kui tal on võtmed.

JOSEP: Tal on võtmed? Ja kes need talle andis?

RICKY: Kas see pole mitte tema korter? See on normaalne, et tal on oma kodu võtmed, arvan mina. Või ei?

JOSEP: See korter on minu oma. Keera uks lukku.

RICKY: Ei, ma ei tee seda.

ANNA: Tere.

JOSEP: Tütreste, mu kullake, tule lähemale, anna mulle musi.

ANNA: Sa näed hea välja, issi. Võta, siin on su kirjad. Siin on üks tähtitud kiri. Juhtusin uksele postiljoni nägema ja andsin ise allkirja. Ricky, kuidas läheb?

RICKY: Hästi, hästi.

JOSEP: Rocky on hea poiss. Ma ei tea, kuidas ilma temata võis üldse hakkama saada. Ta masseerib väga hästi. Ja teeb suurepäraselt süüa. Pole sind nii kaua näinud, tütreste. Ma olin suures masenduses. Mida harvem sa mind vaatamas käid, seda sügavamale masendusse ma langen. Sa oled ju täitsa näost ära! Sööd sa ikka piisavalt?

ANNA: Jah, issi.

JOSEP: Ja tüdruk? Kas ta ei tulnudki koos sinuga?

ANNA: Ta läks stipendiumitaotlust esitama. Ta läheb ühendriikidesse. Lõpuks. Tänu valitsuse abile. Meil endal pole kopikatki. Ja praegu selle neetud kriisi tõttu seda enam. Poli firmas kavatsetakse töötajaid enneaegselt pensionile jätta ja ka tema rippus juuksekarva otsas. Aga palka vähendati tal ikkagi kolmandiku võrra. Ka mul tuleb ilmselt paar müüjat vallandada, sest poes on müük järsult langenud. Kui Lisale stipendiumit ei anta, siis me lihtsalt sureme. Ta palus mul enda poolt sulle musi anda.

JOSEP: Küllap nad ikka toetavad teda. Tead, Rocky? Minu lapselaps Lisa on alati olnud klassi esimene. Ta saab elus kõik, mida vaid soovib. Kõik.

ANNA: Loodetavasti. Ja kiri? Kas sa seda lahti ei tee?

JOSEP: Ei. Ma teen seda hiljem. Oh, Annake, kullake, peaasi, et sa ei unustaks mulle ravimite jaoks raha jätta.

ANNA: Kuidas?

JOSEP: Rocky läks retsepte otsima. Need on tal seal, aga ta ei saa apteeki minna, sest meil on juba raha otsas. Iganädalase ostuga lihtsalt libises sõrmede vahelt minema. Küllap tead isegi. Tead ju, millised praegu hinnad on.

ANNA: Jah. Ma tean seda suurepäraselt. Lihtsalt suurepäraselt.

[---]

POL: See tähendab, et sa oled ... Uskumatu! Sa väidad, et mina olen kohutav, aga sa ise oled täiesti segane! Anna! Anna, palun, ma ei saa aru, kuidas sa julged ... midagi sellist üldse mõelda, ja eelkõige – mulle öelda! Kui sa midagi sellist mõtled, siis ära palun vähemalt kõva häälega välja ütle! Mitte kellelegi! Isegi mitte mulle! Persse! Aga nüüd sa juba ütlesid! Kurat küll, Anna, sa ju tead, et ma ei saa seda enam peast välja isegi siis, kui põen Alzheimeri kõige raskemat faasi, mida ma loodetavasti alles paljude aastate pärast, aga vähima kahtluseta kunagi põen? Anna! Miks sa mulle seda ütlesid!? Aga, kas sa tõepoolest kaalud sellist võimalust?

ANNA: Jah. Oeh.

POL: Näe! Ja nüüd paar pisarat, et korvata seda võigast tegu, mida sa just ette kujutasid ja millest mulle rääkisid!

ANNA: Pol. Pol, aitab, ma palun sind.

POL: Pealegi, kui see juhtuks, siis mitte kunagi nii melodramaatiliselt. „Ma armastan sind niiiii vägaaa, issi, ma olen sind alatiiii armastanud, mul polnud teist valikuuuut. Kas sa annad mulle andeeteeeks? Ütle, et sa andestaaaaad mulleeeee.“ Milline totrus!

ANNA: Ja kuidas see siis oleks?

(Annoteeris Piret Verte.)

SERGI BELBEL „Pärast vihma“ (*Después de la lluvia*), (katalaani keeles *Després de la pluja*, 1993)

5N + 3M

TEGELASED:

Nimedeta, identifitseeritakse nende ameti ja ambitsioonide kaudu.

KOKKUVÕTE:

Tegevus toimub lähitulevikus pilvelõhkujas, mille katusel/terrassil käivad finantsettevõtte töötajad suitsetamas. Sealsetest kohtumistest ja juhuslikest kokkupuudetest saab aimu nende omavahelistest töösuhetest, aga ka

varjatud külgedest ja eraelust. Nende näilised soovid, võimuihast määratud suhted ja naeruväärsed kinnismõtted peegeldavad tänapäeva tegelikkust, mille märksõnadeks on üksindus, tühjus, kaos. Üksildased inimesed peavad võitlema individualistlikus ühiskonnas, mis lähmata ja diskrimineerib igal mõeldaval viisil ja tasandil. Minimalistlik, näitlejakeskne teos, kus kõige olulisemad on tegelased ja nende omavahelised konfliktid. Konflikte on väljendatud huumori, ironia võtmes. Kriitiline pilk ei takista samas enda üle naermast – draamatiliste situatsioonide ületamine nalja abil. Katkematu võitlus ellujäämise nimel praeguses ühiskonnas, praegusel ajal. Ärgitab mõtlema, kuidas on oht kaotada oma inimlikkust, kui me seisame vastamisi küsimustega nagu võimu kuritarvitamine, tagakiusamine põgusa rõõmu ja rahulolu nimel, ambitsioonikus, konkurents, armastus ja üksindus.

Haldusjuht ja programmeerijad tulevad pilvelõhkuja katusele. Programmeerija on pisut närviline, hajevil, murelik, justkui midagi keelatud tehes. Nad tulid salajasse kohta suitsetama, mis on rangelt keelatud. Sigarette süüdates hakkab katkendlike repliikidena avanema meeste isiklik elu. Haldusjuht lahutab ning soovib tütre hooldusõigust. Programmeerija tunnistab, et soovivad naisega last. Meeste omavaheline vestlus takerdub ega jõua erilise südamepuistamiseni, vaid jätkub taas tühise lobana. Näidendi teises osas tulevad suitsetama naised, firma sekretärid. Nemad lobisevad palju, läbisegi, mitmel teemal korraga. Päevavalgele tulevad omavahelised rivaalitseemised, salajased armusuhted ülemusega jms.

KATKEND:

Esimene stseen

HALDUSJUHT: Siin.

PROGRAMMEERIJA: Liiga külm on.

HALDUSJUHT: Aga tuulevaikne.

PROGRAMMEERIJA: Ja ei saja ...

HALDUSJUHT: Mida?

PROGRAMMEERIJA: Ei midagi, ei midagi, tõeline lollus, see on võimatu, mõistagi, ma ... tegin nalja.

HALDUSJUHT: Pärast nii pikka aega ... Kaks aastat juba, või isegi rohkem, eks? Milline hukatus, kaks aastat ilma ühegi vihmapiisata ja just nimelt täna oleksin... Ei. Rahu, mees. Kõik ajalehed kirjutasid sellest esilehel.

PROGRAMMEERIJA: Ja siin ei räägita meile midagi?

HALDUSJUHT: Ei.

PROGRAMMEERIJA: Ja kui meid nähakse? Kui me jääme vahele?

HALDUSJUHT: Kellele?

PROGRAMMEERIJA: Keegi võib üles tulla.

HALDUSJUHT: Kui keegi tuleb, siis samal eesmärgil nagu meiegi.

PROGRAMMEERIJA: Jah, võib-olla tõesti. Sellele ma ei mõelnudki. Aga võib-olla ka mitte.

HALDUSJUHT: See poleks esimene kord.

PROGRAMMEERIJA: Kas see on alati keelatud olnud?

HALDUSJUHT: Jah. Avamispäevast peale.

PROGRAMMEERIJA: Ma mõtlen, ettevõtte inimestele. Enne kui neid siis üle toodi näiteks.

HALDUSJUHT: Enne? Ei. See polnud ka lubatud. Aga ei olnud ranget kontrolli. Ei sissepääsu juures ega tualettides ega kohvikus.

PROGRAMMEERIJA: Ja sa ütled, et tunned kedagi, kes on siis üles tulnud selleks, et ... ?

HALDUSJUHT: Jah. Noh, näinud ei ole ma neid kunagi, aga ma kujutan ette, kellega on tegemist.

PROGRAMMEERIJA: Kuidas sa seda tead?

HALDUSJUHT: Mul on väga hea haistmine.

PROGRAMMEERIJA: Ah.

HALDUSJUHT: Muidugi poleks ma võinud kunagi öelda, et ka sina ...

PROGRAMMEERIJA: Nojah, mul on natuke häbi seda tunnista, aga ... jah.

HALDUSJUHT: Sinu puhul vedas haistmismeel mind alt. Sa ütlesid, et häbi?

PROGRAMMEERIJA: Ma olen seda hoolikalt varjanud. Ma ei tea, kuidas suutsin nii kaua kannatada.

HALDUSJUHT: Täna on esimene kord?

PROGRAMMEERIJA: Jah. Töö ajal küll.

HALDUSJUHT: Kolme kuu jooksul nii pikki tunde vastu pidada – pole paha. Sa ju töötad meil juba kolm kuud?

PROGRAMMEERIJA: Jah. Oli alles katsumus tungi maha suruda. Seepärast muutungi vahel nii närviliseks. Eelkõige nendega, kes pidevalt tülitavad mind oma pärimistega. See tähendab sekretäridega, eelkõige nendega.

HALDUSJUHT: Nüüd. Hästi, aitab, läki, aitab juba, kiiresti, enne kui nad meist puudust hakkavad tundma.

(Haldusjuht võtab karbikesest kaks sigaretti ja välgumihkli. Programmeerija vaatab närviliselt ümberringi.)

[---]

HALDUSJUHT: Ei. Ei ole kõige kõrgem. Vaata. Aga tule nüüd siia, mees.

PROGRAMMEERIJA: Kus?

HALDUSJUHT: Vaata, seal. Need kaks, see ja see. Need on veel kõrgemad. Need on samuti uued. Kindlasti veel uuemad kui meie oma. Kahe aasta eest neid veel ei olnud.

PROGRAMMEERIJA: Oled sa kindel, et need on kõrgemad?

HALDUSJUHT: Jah.

PROGRAMMEERIJA: Ei tea, ei tea.

(Paus.)

HALDUSJUHT: Jaa. Mitte kuigi palju, aga ikkagi.

PROGRAMMEERIJA: Sinu tütre jaoks on see kindlasti raske.

HALDUSJUHT: Lahutus?

PROGRAMMEERIJA: Jah.

HALDUSJUHT: Ei.

PROGRAMMEERIJA: Ah.

(Paus.)

HALDUSJUHT: Võib-olla küll.

PROGRAMMEERIJA: Sada seitsekümmend meetrit!

HALDUSJUHT: Jah.

PROGRAMMEERIJA: Siit paistab kõik nii väike. Nii naeruväärne.

(Paus.)

HALDUSJUHT: Jah.

(Paus.)

PROGRAMMEERIJA: Ja sinu jaoks?

HALDUSJUHT: Mis?

PROGRAMMEERIJA: Kas on raske olnud?

HALDUSJUHT: Misasi?

PROGRAMMEERIJA: Ah.

Paus.

HALDUSJUHT: Natuke.

Teine stseen

[---]

BLOND SEKRETÄR: Aga ikkagi tekitab ta sinus hirmu.

PUNAPÄINE SEKRETÄR: Muidugi. Aga ma tean ta saladusi.

BLOND SEKRETÄR: Hästi, hästi, ainult üht.

BRÜNETT SEKRETÄR (*Blondile sekretärile*): Sinu ülemus on siia tulnud rohkem kui ühe korra. Vähemalt ühe korra. Ükspäev.

BLOND SEKRETÄR: Ja kuidas sina seda tead?

BRÜNETT SEKRETÄR: See arvutite kutt ütles mulle.

BLOND SEKRETÄR: Programmeeriija?

BRÜNETT SEKRETÄR: Jah. Kui ma nägin teda siit alla ronimas ja avariiväljapääsu kaudu koridori minemas. Ta ehmatas. Ta vaeseke muutus nii närviliseks. Ilma, et ma oleks midagi küsinud, ütles ta, et tuli sinu ülemusega vaadet imetlema, et olid teinud pakkumisi ei tea mille kohta, vist hoonete kõrguse kohta. Mul oli tegemist, et naeru maha suruda, sest kujutasin väga hästi ette, millega nad tegelesid. Ta sai aru, et teadsin, et ta valetab. Usun, et ta sai ka sellest aru, et ... sellest, et pean teda väga kenaks.

BLOND SEKRETÄR: Minu ülemusel on asjade kõrgus täielik kinnismõte, nii et ta, see arvutitüüp, ei pruukinudki valetada. Igatahes ka mina leian, et see poiss, ta on väga kena.

PUNAPÄINE SEKRETÄR: Kui ta närviliseks muutus, tähendab, et ta valetas sulle. Ja mina ei leia sugugi, et ta eriliselt kena oleks.

BRÜNETT SEKRETÄR: Ta muutus väga närviliseks.

BLOND SEKRETÄR: Tegelikult on mu ülemusel asjade loopimise kinnisidee.

PUNAPÄINE SEKRETÄR: Päh. Nagu kõigil.

(Paus.)

BLOND SEKRETÄR: Ta kinkis mulle sünnipäevaks kleidi. Mu ülemus, muidugi.

(Paus.)

PUNAPÄINE SEKRETÄR: Keegi ütles mulle, et ta lahutavat.

BLOND SEKRETÄR: Naturaalsest siidist.

KASTANIVÄRVI JUUSTEGA SEKRETÄR: Ma jääksin siia rohkem kui tunniks.

PUNAPÄINE SEKRETÄR: Ah, kullake, ilmselt on see väga kallis.

BRÜNETT SEKRETÄR: Liiga külma on.

BLOND SEKRETÄR: Väga kallis.

KASTANIVÄRVI JUUSTEGA SEKRETÄR: Ei, aga mulle meeldib.

BLOND SEKRETÄR: Naturaalsest siidist, täiesti naturaalsest, äärest ääreni, hõbedast nõõbikestega, päris hõbedast, küll sa näed.

PUNAPÄINE SEKRETÄR: Kes ei tahtnud mind uskuda, kui ma ütlesin, et mõnel veab kogu aeg!?

KASTANIVÄRVI JUUSTEGA SEKRETÄR: Mulle tundub, et keegi tuleb.

(Äkiline vaikus. Pinge.)

KASTANIVÄRVI JUUSTEGA SEKRETÄR: Ei. Ei tule kedagi.

(Paus. Jätkavad suitsetamist.)

(Annoteeris Piret Verte.)

GUILLERMO CALDERÓN „Neeva“ *(Neva, 2007)*

2N +1M

Guillermo Calderón on Tšiili päritolu näitekirjanik ja lavastaja, kes tegutseb peamiselt New Yorgis. Mitmeid auhindu pälvinud „Neeva“ on 1971. aastal sündinud näitekirjaniku debüüt. Rohkelt tunnustust on pälvinud ka tema järgmised näidendid ning neid on mängitud Uruguais, Brasiilias, Boliivias, Kanadas, Portugalis, Mehhikos, Kuubal, Kolumbias, Inglismaal ja muidugi Tšiilis. Calderón kirjutas stsenaariumi filmile *Violeta se fue a los cielos*, mis kandideeris 2012. aastal parima võõrkeelse filmi Oscarile.

TEGELASED: MAŠA, 36, näitlejanna, ALEKO, 30, näitleja, OLGA KNIPPER, 36, Tšehhovi lesk

TEGEVUSAEG: Verine pühapäev, 9. jaanuar 1905

TEGEVUSKOHT: Sankt Peterburg, ühe teatri proovisaal

KOKKUVÕTE:

Kolm näitlejat, üks neist näitekirjaniku Anton Tšehhovi lesk, on tulnud proovisaali „Kirsiaia“ proovi. Olga leinab veel oma pool aastat tagasi surnud abikaasat. Ta püüab valu leevendada, paludes Mašat ja Alekot mängida stseene nende kooselust, eelkõige kirjaniku süngest surma ühes Saksamaa spaas. Oodates asjatult teisi näitlejaid proovi, vihjates Peterburi tänavatel puhkevale revolutsioonile, etendavad nad lisaks stseenidele elust ka killukeksi Tšehhovi näidenditest, arutlevad, millised kogemused tulevad näitlejana kasuks, kas saja aasta pärast on veel teatrit, paljastavad omavahelisi ja teatrisiseseid armuafääre, nääklevad ning mängivad üksteise tunnetega (nt Aleko avaldab Olgale rohkemõnaliselt ja melodramaatiliselt armastust, kuni enesega rahulolev näitleja tunnistab, et tegu oli järjekordse näitemänguga). Näitlejad mängivad näitlejaid, lähevad rolli sisse ja tulevad sellest välja, nii et sageli hägustub piir mängu ja elu vahel.

HINNANG:

Suurepärane materjal näitlejakeskseks lavastuseks. Kõik kolm rolli on enam-vähem võrdse mahuga, võimaldavad huvitava rolli loomist ning avavad kolme erinevat maailmavaadet. Rohkelt viiteid Tšehhovi elule ja loomingule, ent ühtlasi pakub mõtlemisainet, mis on teatri roll ja tähendus ajal, kui väljaspool prooviruume ja lava toimub nii palju, mis meie elu otse ja teravalt mõjutab. Milleks teater, kui inimesed tänavatel surevad?

KATKEND:

ALEKO: Ärge vajuge norgu, Olga. Oleme väga õnnelikud, et olete meil külalishäädleja.

OLGA: Tänan.

ALEKO: Olga, mulle meeldib näitleja olla. See teeb mind õnnelikuks, aga mul on häbi olla õnnelik. Ja ilmselt ei ole keegi proovi jõudnud seetõttu, et täna on verine pühapäev.

OLGA: Mis päev täna on?

ALEKO: 9. jaanuar 1905 — jätku see kuupäev meelde. Proovi tulles nägin tööliste rongkäiku, mis lõppes veresaunaga. Kardan, et teised trupiliikmed võivad olla tapetud. Ma ei tea, kas te teate, Olga, aga paistab, et meie isamaal on algamas revolutsioon. Ja minu nimi ei ole mitte Sergei vaid Aleko.

(Keegi siseneb.)

OLGA: Kes seal on?

MAŠA: Maša.

ALEKO: Maša!

OLGA: Mängi, Maša!

MAŠA: Mida?

OLGA: Minu monoloogi viimases stseenis.

MAŠA: Kuidas see algaski, Olga?

OLGA: „Oo, mu armas, mu õrn ...“

MAŠA: Ah jaa ... *un, deux, trois* ... „Oo, mu armas, mu õrn, kaunis aed! ... Mu elu, mu noorus, mu õnn, jumalaga! ... Jumalaga! Veel viimast korda vaadata neid seinu, aknaid ... Selles kambris armastas kõndida kadunud ema ...“

ALEKO: See tuli sul hingetult.

MAŠA: Misasja?

ALEKO: Hingetult.

OLGA: Kõige ehedamalt ütlesid *un, deux, trois*. Ma tahan näha sind mängimas, Maša.

MAŠA: Uuesti, Olga?

OLGA: Ei, „mängimas“. Vali midagi oma repertuaarist, mida sulle meeldiks esitada ... ja mängi seda meile.

MAŠA: „Ma tean, mõistan nüüd, Kostja, et meie töös — ükskõik, kas me mängime laval või kirjutame — pole peasi mitte kuulsus, hiilgus, mitte see, millest mina unistasin ...“¹ *(Olga ja Aleko naeravad.)* Kas jätkan?

---

¹ Niina Anton Tšehhovi näidendis „Kajakas“, tõlkinud E. Raudsepp

OLGA: Jaa, jätkka.

MAŠA: „... vaid oskus kannatada. Oska kanda oma risti ja usu. Mina usun ja mul pole nii va ...“

OLGA: Ka mina tõesti püüan uskuda, aga see on väga raske ... „Oska kanda oma risti ...“ — olla halb näitleja. Kas sul on bronhiit? Miks sa siis niimoodi hingad? (*Naljatakse.*) „Ma tean, mõistan nüüd, Kostja.“ Nii meenutad sa lõõtsa. Publik peab nutma puhkema liigutatuna teksti ilust, mitte seepärast, et näitleja end laval võikalt moonutab.

ALEKO: Olga, kas ma võin teile ühe tehnilise küsimuse esitada? Kui Anton Tšehhov suri ... kuus kuud tagasi ... teie käte vahel ... sonides ... tuberkuloosi ... pärast nii lühikest abielu ja pärast nii vähest koos veedetud aega, samal ajal kui teie tegite Moskva Kunstiteatris karjääri ja tema teid üksinda Jaltas ootas ... oksendades verd ... kopsutükke. Kui Anton Tšehhov lõpuks suri ... mida te tundsite?

MAŠA: Olga, ma ei öelnud teile, aga mu kingad pigistavad, võib-olla sellepärast ei saa ma hästi hingata.

ALEKO: Kas see, mida te tundsite, Olga, kas te kasutate seda, et laval nutta, laval mängida?

OLGA: Ma ei mäleta. Ma ei mäleta ... Ma tahan ära minna ... Maša, kallista mind! Ma ei mäleta! Ma tean, et ööl, kui Anton suri, ilmus kuskilt tuppa ööliblikas, aga ma ei tea, kas ööliblikas ilmus enne või pärast seda, kui Anton lakkas hingamast. Samuti tean, et Anton naeratas enne surma, aga ma ei mäleta ... Kas te võiksite mulle ühe teene teha? Kas võiksite mulle Antoni surma etendada? Teenet, Maša, ma palun sinult teenet!

ALEKO: Olga, mina mängin Antonit.

OLGA: Aitäh, Aleko.

MAŠA: Ka mina võin Tšehhovit kehastada.

OLGA: Jah? (*Mašale.*) Vaatame. Köhi! (*Alekole.*) Köhi, Aleko! (*Aleko köhib.*) Köhi, Maša. (*Maša köhib.*) (*Alekole.*) Sina mängid Antonit.

ALEKO: Tänan, Olga.

Näidendist on olemas ka eestikeelne tõlge.

(Annoteeris Piret Verte.)

CARLOS SAÉZ ECHEVARRÍA „Filmitäht“ (*Una estrella de cine, 2001*)

4N+3M

Carlos Saéz Echevarría (s 1929 Bilbaos, pseudonüüm Carlos Etxeba) on luuletaja, maalikunstnik, draamakirjanik ning polüglott. Ta on avaldanud kuus luulekogu ning esitanud oma luuletusi nii raadios kui kultuuriüritustel. Võitnud on ta arvukalt rahvusvahelisi preemiaid, samuti näidendi „Filmitäht“ eest. Viimases peegeldab autor üht olulist tahku paljude hispaanlaste elus – suurt huvi filmistaaride, härjavõitlejate, kuulsate jalgpallurite eraelu vastu ning tihti ka selle jäljendamist.

TEGELASED:

MIGUEL ESCUDERO (produtsent ja Doly Doli armuke), DOLY DOL (kuulus filmistaar), MAGDALENA (ajakirjanik), ARTURO (ajakirjanik), JOHN CURTIS (ameerika produtsent), PATRICIA (Doly Doli õde), ROSITA (Doly Doli tütar), TELEDIKTOR.

KOKKUVÕTE:

Esimene stseen on lühike, koosnedes peamiselt ovatsioonidest, muusikast ning Doly Doli tänusõnadest Garbo preemia kättesaamisel.

Järgnevalt – Doly Dol ja tema elukaaslane, produtsent Miguel Escudero filmistaari luksuselamises. Näitleja otsib endale järjekordselt teenijaid ning valmistub sõitma Pariisi tema auks korraldatavale vastuvõtule. Saabuvad ajakirjanikud Magdalena ning Arturo ja pakuvad ennast vastavalt teenijaks ja autojuhiks. Arturo viib Doly Doli lennujaama, Magdalena teeb enda olemise õdusaks: paneb selga staari riided, rüüpab viskit, teles hakatakse näitama Prantsuse Akadeemia preemia üleandmist Doly Dolile.

Naaseb Arturo, nad hakkavad põhjalikult kogu elamist läbi otsima ning leiavad laeka ning selle võtme ja laekast muidugi kompromiteerivad kirjad. Nad tabab teolt produtsent Miguel Escudero, aga ka teda hakkavad huvitama Doly kirjad ning ta avastab, et naisel on salaarmuke, ameerika

produtsent John Curtis. Ühtlasi saavad nad teada, et Doly on õde Patricia. Ajakirjanik Magdalena peab muidugi vajalikuks ka õde intervjuuerida ning hiljem saab selgeks, et too kasvatab staari kunagi sündinud tütart.

Saabub Doly Doli uus kavalier, produtsent John Curtis, aga nüüd hakkab talle Doly asemel hoopis tema tütar meeldima. Filmistaar ise ei taha aga esmalt oma õest ega perekonnast midagi kuulda, lõpuks nõustub aga mõlema – nii õe kui tütrega – kohtuma, ning Rosita, kellele seletatakse, et Doly on tema tädi, tõestab oma suurepäraseid näitlejavõimeid.

Samas punuvad ajakirjanikud võrku, et kogu skandaalne lugu avalikkuse ette tuua ning kopsakas summa teenida. Doly aga muutub üha murelikumaks, kuna Curtis teeb tema tütrele üha hinnalisemaid kingitusi. Ilmub välja Miguel Escudero, kes tunneb Patricia ammu ajast. Vestluse käigus töötab ta anda Rositale olulise rolli uues filmis, samas on aga üha rohkem häiritud Curtise ja Doly naerustest ning flirtivatest häälest, mis kostavad kõrvaltoast. Ja kõigele lisaks saab ta nüüd ka teada, et on Rosita isa. Lõpuks jõuab talle ka pärale, kelle hääled kõrvaltoas lõbutsevad ja ta korraldab verise skandaali.

Arturo ja Magdalena üritavad Escuderot välja visata, kuid see ei õnnestu. Samas on Rosita nõrдинud kogu situatsiooni pärast, ütleb Doly kohta väga solvavaid asju ning viimane pahvatab välja, et on tema ema. Rosita on šokis ja karjatab, et tema ainus tõeline ema on Patricia. Lavale jäävad Doly ning Curtis. Doly leiab, et on liiga hilja minevikuvigu parandada, siis hakkab kahtlustama, et keegi on tema kirjades sorinud. Lisaks leiavad nad peidetud mikrofonid. Saabuvad Magdalena ja Arturo, kohvrid käes, ja teatavad, et on sunnitud töölt lahkuma. Nüüd saab Doly selgeks, et nad on ajakirjanikud. Curtis ähvardab neid vanglaga ning ajakirjanikud on sunnitud oma lõpetamata käsikirjast loobuma. Näidendi finaalis esitleb telediktor uut tõusvat tähte Rosi Doly.

HINNANG:

Näidend on sündmusrohke, sisaldades ohtralt seebiooperlikke klišeesisid, melodraamat, *telenoveladele* iseloomulikku ebausutavust. Selle menu ning preemiaid põhjendab ilmselt see, et lavastama peakski seda kui n-ö almodraamat ehk siis sama ülepaisutatult nagu mõnda Pedro

Almodóvarlikku iroonilis-sarkastilist filmi, nt „Kaugeid kontsi“ (*Tacones lejanos*). Publikule võiks see jant aga meeldida küll.

KATKEND:

(Heliseb uksekell. Nad jahmuvad ning hakkavad kiiresti kõike korda seadma. Ilma et ta seda märkaks, kukub põrandale kiri, mida Magdalena oli just lugenud, ja ta kiirustab vasakul asuvasse magamistuppa, et peita laegas kirjadega. Laeka võtme paneb Arturo tagasi riulisse, kust ta selle oli leidnud. Siseneb uuesti Magdalena, avab välisukse paremal ning sisse astub Miguel Escudero.)

MIGUEL ESCUDERO: Tere päevast, preili. Ma olen Doly Doli sõber ja soovin temaga üht kiiret asja arutada.

MAGDALENA: Ma kardan, et see pole võimalik. Ta pidi ootamatult Pariisi sõitma.

MIGUEL ESCUDERO: Kas teie olete tema sugulane.

MAGDALENA: Ma olen Doly sõber. Valvan tema äraoleku ajal maja.

MIGUEL ESCUDERO: Veider, et ta pole teid kunagi maininud.

MAGDALENA: Nagu teate, on Doly pidevalt väga hõivatud ja loomulikult pole ta seda öelnud.

(Sel hetkel väljub magamistoast vasakul Arturo. Ta mõistab, mis toimub, ning astub Magdalena ette.)

ARTURO: Kas härra soovib midagi?

(Miguel Escudero kõrgendab häält ja muutub vihaseks.)

MIGUEL ESCUDERO: Keda te siin petta tahate? Kes te sellised olete? Kas te ei arva, et ma peaksin politsei kutsuma? Ma tean ju küll, et kõik, mida te räägite, on täielik udujutt. Teie olete Doly Doli uus teenija ja teie tema uus autojuht. Enne Pariisi minekut viisin ennast asjadega kurssi. Miks teil Doly Doli rõivad seljas on? Miks kohtleb autojuht teenijat nagu oleks see perenaine.

MAGDALENA: Palun andke meile andeks, härra. Ma pole saanud iialgi nii uhkeid riideid kanda nagu proua ja ei suutnud kiusatusele vastu panna üht tema kleiti proovida. Ainult üheks hetkeks. Kuidas ma küll prouat imetlen! Niisuguse kleidiga esineb ta paljudes filmides. Minu jaoks oleks see olnud

unustamatu mälestus ja ainulaadne võimalus. Palun ärge öelge prouale midagi või ta kihutab meid minema.

ARTURO: Palun, härra, ärge meid reetke. Saime siin majas koos töötada, kuna oleme abielus, aga kui proua meid minema ajab, peame võibolla eraldi tööd otsima.

MAGDALENA: Härra, palun, ma luban, et see kunagi ei kordu.

MIGUEL ESCUDERO: Ärge arvake, et võite mind lollitada. Miks te proua sõbrannana esinesite?

MAGDALENA: Millise vabanduse ma veel oleksin leidnud? Mul ei tulnud midagi muud pähe! *(Teeskleb, et nutab.)* Te peate mind uskuma!

ARTURO: Ja minule ei tulnud tema riietuse tõttu kitsikuses midagi paremat pähe kui kohelda teda maja perenaisena.

(Miguel Escudero märkab põrandal paberilehte. Ta võtab selle üles ja loeb.)

MIGUEL ESCUDERO: Mis see siis on? *(Loeb.)* Ameerika saadiku armastuskiri!

(Lugemist alustades ta tardub, seejärel tabab teda närvivapustus ja tema käed hakkavad liikuma nagu vedrust tõmmatud.)

Lipakas, häbitu, teha seda minule ...! Ma ei suuda seda uskuda! Küll ma sulle alles ...! Sa vandusid mulle, et ta on kõigest hea sõber, veel üks imetleja, aga oli su majas hommikul kell viis. Milline libu! *(Pöördub järsult teenijate poole.)* Kuidas sattus see kiri põrandale?

MAGDALENA: Proua luges seda, enne kui ta lahkus. Kindlasti kukkus maha.

MIGUEL ESCUDERO: Kas te teate, kus proua oma kirju hoiab?

MAGDALENA: Ei, härra.

ARTURO: Me tulime siia alles täna. Pole aimugi.

MIGUEL ESCUDERO: Teie teod on lubamatud ja piisavad, et kutsuda politsei. Ma ei usu neid teie valesid. Aga kui te mulle ütlete, kus proua kirjad asuvad või aitate neid otsida, siis ma ei helista politseile.

MAGDALENA: Mina tean ainult, et magamistoa sahtlis on üks karp ning tollel riulil raamatute taga võti. Äkki sobivad kokku.

ARTURO: Härra, on ju ilmselge, et me pole vargad ja oleme siin kõigest teenijad.

MIGUEL ESCUDERO: Ma ei anna teid üles, ei räägi isegi prouale, aga te peate mul aitama leida Doly Doli kirjad.

(Arturo astub riiuli juurde. Otsib sealt võtme ning ulatab Miguel Escuderole. Magdalena läheb vasakul asuvasse magamistuppa ja tuleb sealt tagasi kirjade karbiga. Annab selle Miguel Escuderole. Viimane avab selle.)

(Annoteeris Lembit Liivak.)

JUANA ESCABIAS „Interjöörid“ (*Interiores, 2008*)

3N+3M

TEGELASED:

CARLA, MARÍA (Carla tütar), CARLA (María tütar), FERNANDO (María eks), MIGUEL (28-aastane; noore Carla mees), SANTIAGO (Migueli isa)

AEG: I vaatus: 1960. aastad (María 11-aastane) üleminekuga tulevikku 20 aastat hiljem (María 31-ne); II vaatus: 1990. aastad (María 43-aastane ja tema tütar Carla 11-aastane, vaatuse lõpus 18-aastane); III vaatus: 21. sajandi algus

Juana Escabias (s 1963), lavastaja ja dramaturg, on lavale toonud rohkem kui paarkümmend näidendit ning kirjutanud ise üle neljakümne lühemal pikema lavateose, mida on esitatud nii Hispaanias kui teistes maades. Teda peetakse tunnustatud ajakirjanikuks, aga ühtlasi on tema sulest ilmunud ka novelle, esseesid ning üks romaan.

KOKKUVÕTE:

I vaatuses tähistavad üksikema Carla ja tema tütar María vana-aasta lõppu ja ühtlasi María sünnipäeva. Jutt käib üksindusest, teineteise hoidmisest, pere maha jätnud isast. Ema vihjab, et on leidnud sõbra, keda ta tahab tütrele tutvustada, kuid María on raevukalt vastu. Kui ema läheb sünnipäevatorti ja küünlaid tooma, toimub ootamatu üleminek täpselt 20

aastat hilisemasse aega. María on just tagasi jõudnud New Yorgist, kus ta on kohtunud Antonioga, ja kavatses välja kolida ja temaga abielluda. Ema kurdab, et ei suuda üksi hakkama saada ja heidab Maríaale ette, et too ei tahtnud tema sõbrast Eduardost midagi teada. María vastab, et ema peab oma vigade eest ise vastutama ning tema ei kavatses neid korrata.

II vaatus – María ja tema tütar Carla, kes on alguses 11-aastane, saab vaatuse jooksul järk-järgult vanemaks ning on lõpuks 18-ne. Omavahel suheldakse vähe ning enamasti triviaalsustest, enamasti on ema sõbrannadega sotsiaalmeedias, Carla lobiseb telefonis oma koolikaaslastega ja vahel ka isaga (Fernando), kes on neid maha jätnud ja kelle rahast nad sõltuvad. Tütar tahab isa juurde elama minna, aga kuna tollel on uus naine, leiab mees ettekäändeid, et seda edasi lükata.

III vaatus. 21. sajandi algus, Carla mees Miguel on just äsjasündinud imikuga koju jõudnud, kui ilmub tema isa Santiago – pooleldi reaalne, pooleldi viirastus –, kes näeb sama vana välja kui Miguel. Poeg, kes oma isa paljudel põhjustel, ka pere hülgamise pärast teise mehega, vihkab, puistab ta üle kibedate süüdistustega. Nende dialoogis suudab isa üsnagi argumenteeritult selgitada, et asjad polnud tegelikult nii lihtsad, kui pojale tundub, ja et tema ning ema abielu oli tegelikult armetu fassaad. Märkamatu toimub uus hüpe tulevikku ning Carla ja Miguel tülitsevad – ilmselt telefonis – nüüd viimase ema üle, keda Carla vihkab, mees aga tahab nende juurde elama tuua. Samas hakkab Santiago käituma ja rääkima nagu Carla ja Migueli teismeline poeg, kes on samuti oma pere vastu mässu tõstnud ning töötab uue perekonna leida Hare Krishna rüpes ja lahkub. Kui Santiago naaseb, on ta nähtavalt vananenud, kannab prille. Aeg on nüüd jälle varasem ning Miguel mõnevõrra taltunum, leplikum, aga ta on paanikas, et ka tema pojast võib homo saada nagu ta isastki. Isa soovib asju rahulikumalt (ja fatalistlikumalt) võtta. Lahkuvad lavalt.

HINNANG:

„Interjöörid“ on klassikaline näidend vanemate-laste keerulistest suhetest, mis on tihti täis sügavat mõistmatust ja egoismi. Samuti võib siin näha kultuurilis-sotsiaalset paradoksi: me saame valida sõpru ja elukaaslasi, aga mitte oma perekonda, millega me tegelikult jagame aja jooksul kogetut terve

elu. Miski ei garanteeri, et pereliikmete eri põlvkondade vahel peaks eksisteerima psühholoogiline, emotsionaalne, moraalne lähedus, ometi tunneme ennast kohustatud olevat andma ja vastama armastusele, kasvatama ja kasvatusesele alluma, üksteist aitama, suhtlema. Näidend on sujuvalt kirjutatud ning annab ülalmainitud probleemidesse hea sissevaate.

KATKENDID:

I vaatus

MARÍA: Sellest ajast peale, kui tema minema läks, oleme olnud sinuga pruutpaar ja ma jään alati sinu pruudiks! Ka täna öösel tulen ma sinu voodisse.

CARLA: Kuidas soovid. *(Jätkab linade kokkuvoltimist. Märkab, et tütar meigib ennast.)* Mis sa teed?

MARÍA: Ma olen juba suur, värvin ennast nagu sinagi, nii näeme me rohkem pruutpaari moodi välja.

(Carla haarab tütrelt meigikarbi ja koti.)

CARLA: Ära tee seda.

MARÍA: Lase ometi, vana-aastaõhtu on ju. *(Jätkab meikimist.)*

CARLA: Mõni päev tagasi kohtasin turul üht inimest. Üht sõpra.

MARÍA: Keda?

CARLA: Üht vana sõpra, keda ma pole palju aastaid näinud. Tema vanemad olid külas minu vanemate naabrid. Siis, kui ma veel laps olin, nagu sina, ja tema ...

MARÍA: Ma ei ole laps, ma olen üheteistkümne aastane. Kas ma tohin su huulepulka proovida?

CARLA: See ... sõber, kellest sulle rääkisin, kui me väikesed olime ja ema saatis mind poodi, siis aitas tema mul piimapudeleid kanda ja leiba tuua, muidugi salaja, sest mu vanemad ei lubanud, et ma kellegagi räägiksin, ammugi veel, et ma mõne poisiga koos olen.

MARÍA: Kas sa meeldisid talle?

CARLA: Taevake, me olime ju lapsed. Ta oli südamluk poiss, aitas kõiki. Hiljem tema vanemad emigreerusid ja ma ei kuulnud temast enam midagi. Ja nüüd selgus, et ta elab meie naabruses. Töötab mingis ministeeriumis

raamatupidajana. Ta leidis töö kingapoes, et aidata oma vanemaid, ja õppis öösiti. Siis hakkas väitekirja kaitsma. Abielus ta ei ole.

MARÍA: Müüja on palju vahvam olla kui ministeeriumis töötada, seal ei saa ostlema tulnud prouadega lobiseda. Kindel see, et ta ei leidnud naist, kuna oli inetu ja ei meeldinud kellelegi.

CARLA (*kurjalt*): Oluline on inimese sisemus. Ta on hea inimene.

MARÍA: Ta oli inetu! Inetu. Inetuu! (*Näeb prossi ema rinnas.*) Kas ma tohin sinu prossi kanda?

CARLA: See ei sobi lastele.

MARÍA: On ju vana-aastaõhtu. Pealegi olen ma suur.

(*Carla paneb Maríale rinda oma prossi.*)

CARLA: See sõber, keda ma mainisin. Ma rääkisin talle sinust ja ta tahab sinuga tuttavaks saada.

MARÍA: Millal sa temaga kohtusid?

CARLA: Pole tähtis, tahab tuttavaks saada ja ...

MARÍA: Mina ei taha temaga tuttavaks saada!

CARLA: Ta tahab sulle midagi kinkida. Ütlesin, et sul on sünnipäev ja ta ostis sulle mänguasja.

MARÍA: Ma ei taha seda.

CARLA: Me arvasime, et ta võiks selle sulle täna tuua, et ta tuleks meile veidi enne õhtusööki. Ja kuna tal pole kellegagi õhtustada, kuna on vana-aastaõhtu, ja et mitte ükski olla, võiks ta parem meiega einestada. Ta ostis sulle jalgratta!

MARÍA (*nutt*): Ma ei taha, et ta siia tuleb.

CARLA: Teeme nii, et läheme tema poole, võtame ratta ja tuleme tagasi. Kui ta tahab meile kooki pakkuda ja sulle seal meeldib, jääme õhtuoodet võtma, aga kui mitte, tuleme tagasi, võtame ratta ja ruttu koju. Ta elab väga lähedal.

MARÍA: Kuidas sa tead, kus ta elab? Ma ei taha jalgratast!

CARLA (*Maríale*): Olgu siis peale. (*Endamisi.*) Võibolla siis ... Äkki ma kiirustan liiga, tema isa jättis meid maha kõigest viis kuud tagasi. (*Maríale.*) Kunagi hiljem saad minu sõbraga tuttavaks.

MARÍA: Meil ei ole kedagi vaja. Me oleme pruutpaar.

CARLA: Aga ta on hea inimene. Mitte nagu teised mehed, vaid hoolitsev.

MARÍA: Kõik mehed haisevad suitsu ja veini järele, nende habe torgib, neil pole ilusaid soenguid nagu tüdrukutel, nad ei värvi silmi, jalad on neil suured ja nad astuvad sulle varvastele, nende käed on tahumatud ja alati panevad nad sind nutma!

CARLA: Tema pole niisugune nagu isa, tema on hea. Ta ei pane meid nutma.

MARÍA: Me oleme pruutpaar. Meil pole kedagi vaja.

CARLA: Ka mina kardan vanu vigu korrata, aga tema on teistsugune. Seekord läheb teisiti.

MARÍA (*rohkem nutma hakates*): Ma olen sinuga koos maganud palju kordi, sest sa tundsid ennast üksikuna. Meil kummalgi pole meest vaja. Me oleme pruutpaar.

CARLA (*väsinult*): Sul tuleb küünlad surnuks puhuda. Ma toon tordi ja tikud.

(Carla võtab korvi linade ja salvrättidega ning väljub. María lõpetab nutmise. Ta võtab ema koti ja otsib sellest huulepulga, kõnnib peegli ette nagu kannaks kõrgete kontsadega kingi, harutab lahti oma patsid ja vallandab juuksed. Värvib huuli. Teeb lahti kleidi nööbi, püüdes jäljendada dekolteed.)

MARÍA (*peeglisse rääkides*): Näed, kui suur ma juba olen.

(Tuleb Carla tumedas hommikumantlis ja sussides. Kõnnib aeglaselt ja küürus. Käes on tal tort kahe küünlaga, numbrid kolm ja null. Tema juuksed on krunni sätitud.)

CARLA: Ma ostsin need küünlad, mis sulle meeldivad. Punased.

MARÍA (*küünlaid vaadates*): Mitte kolmkümmend, ema, ma saan kolmekümneüheseks.

CARLA: Kuidas ma küll sedaviisi eksida sain? Kole see vanadus, mälu on auklikuks kulunud.

***

III vaatus

MIGUEL: Ära räägi mulle praegu tööst. Täna on eriline päev. Me just tulime haiglast. Ma olen isa! (*Näitab last.*) Sa oled vanaisa!

SANTIAGO: Ma ei teadnud sellest midagi. Aga loomulik, sest me ju ei suhtle. (*Santiago üritab last enda kätte võtta. Miguel ei anna talle last.*)

MIGUEL: Ära loo endale illusioone, ma ei luba sul oma lapselast tundma õppida. Otsustasin talle rääkida, et sa oled surnud.

SANTIAGO: Nii tohutu sõbralikkus on minu kui viirastuse jaoks rusuv.

MIGUEL (*isa puudutades*): Kas sa ei ole siis viirastus?

SANTIAGO: Miks sa pead alati kõike katalogiseerima, klassifitseerima, ära seletama. Tegelikkus on hoomamatu.

MIGUEL: Sa oled ilmselt kõigest uni. (*Näpistab ennast.*) Ei ole. Kes sa oled?

SANTIAGO: Sa esitad endale alati liiga palju küsimusi.

MIGUEL: Kes sa oled?

SANTIAGO: Olen sattumus, soodne juhus, et me lõpuks ometi saaksime vestelda, mida me pole kogu elu jooksul teinud, harukordne võimalus.

MIGUEL: Mul ei ole sinuga midagi rääkida.

SANTIAGO (*pilklikult*): Pojake, varsti ostame sulle suurema elamise, säästame ja ohverdame ennast, et lubada sulle seda, mida sa väärid.

MIGUEL: Ära mõnita.

SANTIAGO: Ma ei tee nalja. Nagu ma sulle juba varem ütlesin, kõik me teeme sama vea, muudame laste nimel oma elu ja olemust ning maksame selle eest rängalt. Sa ei usu mind? Sa oled kümne aastane ja koolis on alanud jõuluvahetäht. Me panime sind erakooli, mis ületas kaugelt meie võimale ega sobinud meie vaadetega, sest ema ja mina, kes me alati pooldasime riiklikku haridust, tahtsime, et sa õpiksid kõige paremas erakoolis. Sinu kaaslased on ärimeeste, kunstnike, poliitikute lapsed ... vaid sina oled ainuke, kelle isa on tühine ülikooli õppejõud. Oleme emaga lõksu sattunud, sest kuigi toetasime riiklikku elamuehitust, ostsime nüüd suvekodu eramajade piirkonnas, et kindlustada sulle parem elukvaliteet. (*Nipsutab sõrmedega poja näo ees.*)

MIGUEL (*rääkides ja käitudes nagu laps.*): Ma tahan suusatama minna. Kõik mu klassikaaslased lähevad.

SANTIAGO: Pojake, me ei saa seda endale lubada.

MIGUEL (*lapse hääletooni ja hoiakuga*): Maksa mulle ette kahe aasta taskuraha. Kui puudu jääb, lähen kaubalaevale tööle. Kerjan.

SANTIAGO: Reis, majutus, suusavarustus ... Meile käib see üle jõu.

MIGUEL (*käitudes nagu laps*): Sa teed seda, et mind vihastada. Ma ei salli sind. (*Santiago nipsutab uuesti poja näo ees, see hakkab käituma nagu täiskasvanu.*) Mida sa tegid? Nõidusid mu ära?

SANTIAGO: See oli esimene kuristik, mis meid lahutas. Viis aastat heitsid sa seda mulle ette. Ei saanud kaaslastega suusatada. Lapsepõlvetrauma.

MIGUEL: Minu trauma polnud see, vaid hoopis, et mul polnud vendi.

SANTIAGO: Täidan su soovi, sa saad vennad. Ei, toimub midagi palju paremat – sellest väiksekesest, kes siin rahulikult oma vankris magab, saab neli. Või kolm? Nii julm ma ka pole, kahest lapsest piisab. (*Räägib lapse häälega ja ärritab Migueli.*) Issi, mulle ei meeldi vanema venna riideid kanda. Issi, ma ei taha väikest venda hoida. Issi, miks ma pean alati venna sõna kuulama? Ma ei taha ülemisel naril magada, tahan venna voodit. Peale venna sündi ei hooli te minust enam, mul tuleb kodunt ära minna ja uus perekond leida. Miks vend saab alati enne vannituppa kui mina? (*Miguel katab kõrvad, et mitte kuulda. Santiago hakkab jälle loomulikult rääkima.*) Kas sa oleksid seda eelistanud?

MIGUEL: Ma poleks kunagi oma vendadega tülitse nud.

SANTIAGO: Räägi aga räägi! (*Osutab iseendale.*) Siin seisab Santiago Ruiz Omeñaca, koduplaneet Maa, ja siin minu poeg – tulnukas.

(Annoteeris Lembit Liivak.)

JUAN PABLO HERAS „Ennetav rünnak“ (*Ataque preventivo 2008*)

Dramaatiline killumäng 31 osas 6-8 näitlejale.

3N+3M

TEGELASED:

CLAUDIA, 29-aastane, stjuardess. EMMA, 41-aastane. CARLOS, 41aastane. LÓPEZ, 28-aastane. RACHID, 30-aastane. SONIA, 9-aastane, 16-aastane, 18-aastane, 22-aastane.

KÕRVALTEGELASED, keda kehastavad hetkel vabad näitlejad: DIKTOR. SANDRA. MEES. LIITLANE. BOSS. MUÑOZ. TUNDMATU. ISA. EMA. POISS. TÜDRUKSÕBER. KODUPERENAINE. KURTTUMM. NAIN. ARST. NARKODIILER.

KOKKUVÕTE:

Tegevus toimub Kairo-Madridi lennukis umbes kahe tunni jooksul. Näidend koosneb 31 episoodist, mille puhul autor annab täieliku vabaduse neid lavastades ümber paigutada. Lavakujundus koosneb kahest osast, esimeses toimub tegevus lennukis, lava teine pool on pimeduses ja seda valgustatakse siis, kui toimuvad tagasivaated ühe või teise tegelase minevikule. Lennukis istuvad kõrvuti Emma ja Carlos, ülejäänud eraldi. Hetkel vestlevatele tegelastele langeb punktvalgus, ülejäänud on hämaruses.

Sündmustik: Reisi alguses tapetakse Rachid, kes lööb lärmi toiduga serveeritud nūri noa pärast ning haarab lõpuks välja oma terasest noa. Teda peetakse terroristiks, kuigi kõigil näib olevat selles suhtes üsna tõsine kahtlus. Seega otsustatakse lennu jooksul pilooti informeerimata ühisele seisukohale jõuda, milliseid selgitusi peaks maandudes politseile jagama. Nagu tagasivaadetest, mis puudutavad lisaks Rachidile ka kõiki teisi tegelasi, selgub, oli ta küll olude sunnil ning rahanappuse tõttu kurjategija, aga mitte terrorist. Nimelt pidi ta Hispaaniasse toimetama suure koguse narkootikume, mistõttu tema närviline ning kahtlane käitumine lennukis on igati seletatav. Maandumishetkeks on jõutud ühisele seisukohale, et mees oli ääretult ohtlik ning tema tapmine mitte ainult õigustatud, vaid ka vajalik.

KATKENDID:

Lennukis (3)

CLAUDIA: Ma olen ebaviisakate reisijatega harjunud. Vahel nad arvavad, et sa oled nende ori, elad ainult nende nimel ning sul pole õigust midagi valesti teha. Olen harjunud, nii see käibki, tuleb vaid vastata võltsnaeratusega ja kogu lugu. Aga seekord ...

LÓPEZ: Ma nägin kõike. Ta rääkis teiega äärmiselt häbematult.

CLAUDIA: Näib, et ta oli väga närviline.

LÓPEZ: Kõik on lennukis närvilised, aga nad ei hakka stjuardessi söimama. Ta käitus sinuga väga labaselt.

CLAUDIA: Ka mina olen näinud närvis inimesi. Aga see on teisiti. See oli teisiti.

CARLOS: Üks hetk. (*Vaatab kõigile otsa.*) Mulle ei meeldi, et nendest, kes on surnud, tuleb rääkida ainult head. See tüüp oli mühakas. Surnud või mitte, mühakas ja vägivaldne. Vägivaldne. On vastuväiteid? Me peame ausad olema ega teda õigustama.

EMMA (*Carlosele*): Ta ei õigusta seda tüüpi, kullake.

CARLOS: Ma ainult ütlesin, et me peame ausad olema.

EMMA: Ta ju ongi. Sa krutid ennast üles ning nii ei lahenda sa midagi.

SONIA: Pidage ometi suu ja laske tal rääkida!

LÓPEZ: Kui te nõnda jätkate, saame ühe surnu asemel kolm. (*Vaikus.*) Vabandust, see kõlas inetult.

CLAUDIA: Kõik nägid seda pealt. See ongi kõige hullem. Kui sul on reisijaga probleeme ning kõik vaatavad, siis mõtlevad nad, et sa ei saa oma tööga hakkama.

EMMA: Keegi ei mõelnud nii. Tal polnud mingit õigust sinu peale karjuda.

CLAUDIA: Ajasin talle veidi toitu peale, kui kandiku ulatasin. Ta ajas mind tööpoolest närvi. Ei oska öelda, tema närvilisus nakatas mind ...

LÓPEZ: Ma märkasin seda. (*Stjuardessile.*) Ma nägin, et sa oled närviline. Ja ma ei osanud arvata miks? Aga nägin, et oled närviline ja hakkasin muretsema, sest see tundus tavatu. Hakkasin sinu pärast muretsema.

CLAUDIA: Hmm ... Tänu, peaksin vist ütlema. Kuhu ma jäingi ... Hetk hiljem ta hüüdis mind. Karjudes. Seda kuulsid kõik, kas pole? (*Kõik noogutavad.*) Kaebas söögiriistade üle. Ei saanud liha hästi lõigata.

CARLOS: Noh, mina sain lõikamisega suurepäraselt ...

EMMA: See ei huvita neid, Carlos ...

CARLOS: Sina ei tule mulle ütlema, mis on oluline ... (*Claudiale.*) See on ju oluline detail, või kuidas? Et tõde välja selgitada ...

CLAUDIA: Mina ütlesin talle, et paremaid meil pole. Et reeglid on niisugused. Et peale 11. septembrit on teravad riistad kategooriliselt keelatud. Et ma võin tal liha ära vahetada. Ja sel hetkel tõmbas ta välja noa.

(*Pimedus.*)

****

(Rachid hüpitab rahulikult nuga käes. Naine liigub ringi. Aeg-ajalt nende pilgud kohtuvad. Araabia aktsenti pole enam kuulda. Nüüd vestlevad need kaks tegelast oma emakeeles, kuigi meie kuuleme neid kokkuleppeliselt rääkimas publikule arusaadavas keeles.)

RACHID: Ma nägin sind hiljuti. Tänaval. Kaugelt. Tahtsin sind hüüda, aga ei soovinud häirida. Mulle näib, et sa jutustasid midagi naljakat tolele mehele.

NAINE: Ühele sõbrale.

RACHID: Ühele mehele.

NAINE: Ja siis?

RACHID: Mulle ei meeldi, et sa lased ringi ja naerad teiste meestega. Meie poeg suri vähem kui neli kuud tagasi. Naermise aeg pole veel käes.

NAINE: Lollus. Kui ma oleksin naernud koos sinu emaga, teeks see sulle rõõmu, sest sa arvaksid, et olen oma hea tuju tagasi saanud. Pole ühtki päeva, mil ma poleks nutnud. Kas see meeldib sulle rohkem?

RACHID: Mina tapan ennast päevad läbi närust tööd tehes. Ja tead sa ikka, miks ma seda teen? Et sinul oleks kõik olemas. Et elaksid nagu kuninganna. Aga sina veedad aega sõpradega jalutades.

NAINE: Maja on puhas. Toit õigel ajal laual. Ja kui ma ennast paremini tunnen, hakkan vast tööd otsima. Mida sa minust õieti tahad?

RACHID: Pole vaja, et sa töötaksid. Sa oled minu kuninganna ja ma ei taha, et sa väljas ennast tööga määraks.

NAINE: Minu sõber võib aidata meil üüri maksta. Siis ei peaks me välja kolima.

RACHID: Ja mida sa talle vastutasuks andnud oled?

NAINE: Ei midagi. Ta lihtsalt tahab aidata.

(Rachid mängib närviliselt noaga. Ta käed värisevad. Naist ei paista see hirmutavat.)

RACHID: Nüüdsest alates ei taha ma, et sa sellele mehele otsa vaataksid. Mulle meeldiks väga, kui sa õnnelik oleksid ja me saaksime teise lapse.

NAINE: Ka mina tahan teist last. Aga me ei saa seda lubada.

RACHID: Saaksime. Ma selle nimel töötangi. Tema nimel. Tema nimel teeksin ma mida iganes. Ja sinu nimel. Küll näed, ma saavutan, et teil kõik olemas oleks. Ja et teil ei tuleks kellelki midagi paluda.

NAINE: Sa oled endas väga kindel.

RACHID: Seda ma olen.

NAINE: Kas sa töö oled leidnud?

RACHID: Mitte päriselt. Aga küll sa näed. Kõik muutub peagi. Mul on käsil üks projekt, mis muudab kõike.

(Pimedus.)

(Annoteeris Lembit Liivak.)

JUAN PABLO HERAS „Tavaline (oletatav) mees“ (*El hombre probable, 2002*)

1N+2M

Juan Pablo Heras (s 1979) on hispaania filoloog ning „Tavaline mees“ (2002) näib olevat tema esimene näidend, millele omistati Noore Kunsti Preemia (Premio Arte Joven), aga olulisi preemiaid on võitnud ka mitmed tema hilisemad näidendid. Näiteks omistati näidendile „Kõik teed“ (*Todos los caminos, 2008*) mainekas Valle-Incláni preemia. Lavastatud on neid peamiselt Hispaanias ja Ladina-Ameerikas. Ise on ta öelnud, et tema peamiseks teemaks on identiteediotsingud praeguses voolavas ja ebapüsivas maailmas.

TEGELASED:

JOSÉ – Tavaline mees. Igati tavaline, ebamäärases 20-30 aasta vanuses.

EVA – Noor naine, umbes sama vana kui José.

BRUNO – Ebatavaline mees. Ehkki ta kehastab enam-vähem tavalist koomikut, on ta nähtavalt kõrgkihist. Väga kõrgest kihist. Tema peaks ka mängima ülejäänud kahte rolli – autojuhti ja meeldivat vanapapit Marcelinot.

AUTOJUHT, MARCELINO

KOKKUVÕTE:

Algab José monoloogiga, milles ta ennast kirjeldab kui täielikult keskpärast meest: vanemad alamkeskklassist, õppis ülikoolis, püsisuhte puudub ning elab isa-ema juures oletatavasti kuni 30. eluaastani, kuni on oletatavasti leidnud paarilise ja abiellub. Hakkab tööle teenistujana ning koos naisega maksma pangalaene. Pangalaenu on ka ainus, mille nad oma 1,13 järeltulijale pärandavad. Teda ei huvita poliitika ning ta hääletab alati kõige populaarsema partei poolt. Jne, jne. Ülejäänud temavanuselistest meestest eristab teda ainult kaks asja: ta ei määratle ennast kui õnnelikku, aga samas pole ka õnnetu, ja teiseks eristab teda tema enda arvates enamusest tema arvamus jumalast. „Vaadake, ma usun, et kui jumal oleks olemas ...“ ja siin tema monoloog katkeb, sest heliseb uksekell.

Järgneb José ja Bruno dialoog, milles jätkub umbmäärane arutlemine jumala üle ning Bruno mainib peagi toimuvat imet. Samuti hoopleb ta, et kohtas saksa keele kursusel huvitavat tüdrukut.

Teises stseenis on José allergia tõttu, mille all kannatab 76% elanikkonnast, arsti juures, kelleks on loomulikult Eva. Nende vestlusesse põimuvad peaaegu märkamatu sisemonoloogid. Eva aga mõtleb patsiendile keskendumise asemel pigem oma kohtamisele, kuhu ta kardab hiljaks jääda. Ometi väljendavad sisemonoloogid, et nende kahe vahel hakkab mõningane elekter tekkima.

Kolmandas stseenis kohtuvad Eva ja José uuesti bussipeatuses. Mõlemad tunnevad ennast veidi ebamugavalt, Eva tunnistab, et ootab kedagi. Saabub Bruno. Järgneb kolmepoolne üllatus ning kohmakas, veidi mänguline, lõõpiv vestlus ja Bruno leiab, et on õige hetk sõbrale imet demonstreerida. Kui too transsi läheb, selgitab José Evale, et Bruno arvates on jumal elekter ning ta püüab oma mõttejõuga (ja jumala abiga) tänavalaternat kustutada. Eva kui arst ütleb, et tema arvates on José täiesti immuunne külmetuste suhtes, kuid viimane ei näe selles midagi tavalisest erinevat. Räägib, et lapsena oli teda tabanud pikselöök ning peale seda ei tunne ta kunagi külma ega külmetu iialgi. Eva tahab tema juhtumit lähemalt uurima hakata.

Neljas stseen Bruno elutoas, kus José täidab Eva antud küsimustikku. Jällegi vahelduvad vestlus ning sisemonoloogid. Eva tunnistab Joséle, et

peab teda rohkemaks kui kõigest huvitavaks uurimisobjektiks, aga siis läheb jutt juba üle loodetavale Nobeli preemia, mille Eva võiks tänu Joséle saada. Nad kujutavad ennast juba ette nagu nobelistidest Curie' perekonda. Vürtsi nende dialoogile lisavad pentsikud küsimused ankeedis, millele José vastama peab.

Viies stseen laboratooriumis. Eva ja José on juba suudlemistasandile jõudnud, Eva on õnnelik, et Nobel juba terendab tulevikus: „Enneolematu mees, kellel pole kunagi külm!...“

Kuues stseen mingi maja elutoas. Eva ja José riietus ja olek viitavad, et aega on möödunud; nende suhtlemine on õrnutsev ning melodramaatiline nagu halvimates ameerika *telenovelades*. Josél on probleem alkoholiga ning Eva käib talle peale, et ta AA-dega ühineks. José vastab, et ta ei vaja seda ja joo vaid siis, kui tema keha seda nõuab. Pealegi on tema keha neid rikkaks teinud. Eva leiab seepeale, et äri võiks minna palju paremini – T-särgid José näo ja logoga jne – ning tuleb rohkem reklaamindusega tegelda. José puikleb vastu, puhkeb tõsine tüli ning José käsib Eval oma kodinad võtta ning uttu tõmmata. Eva teatab, et tema asjad ongi Bruno juures ja tegelikult on ta algusest peale Brunot armastanud.

Seitsmes stseen. Bruno ja José räägivad telefonis. José on mures oma hirmutavate unenägude pärast ning Bruno püüab neid tõlgendada (psühhoanalüütiliselt, falliliselt jne). Lõpuks leiab, et asi puudutab Eva-José suhet ning seletab Joséle, et teisel kooseluaastal kasutab keskmiselt 76,3 % naistest meest ära ega armasta teda. Kuna José kardab oma tulevikku, tuleks tal muuta identiteeti ja luua endale uus tulevik. Ta soovib Joséle põgeneda.

Kaheksandas stseenis istub nüüd juba ennast Pierre Curie'na tutvustanud José autos, mida juhib Brunoga sarnane sell. Joséle tundub ta kahtlaselt tuttav. Juhile seletab ta, et oskab paljusid keeli, omal maal on ta väga kuulus ning võitnud isegi Nobeli preemia. Aga olla kuulus on ohtlik ja seetõttu rändabki José nüüd nagu argpüks hääletades ringi. Stseeni lõpus pihub ta vaatajatele, et plaanitseb kirjutada romaani.

Üheksandas stseenis räägivad telefonis Eva ja Bruno ning Eva püüab selgust saada, miks José põgenes. Bruno kinnitab Evale, et José armastab teda, kuid naine kahtleb selles ning pealegi on nende meditsiiniline

eksperiment lõppenud. Bruno tahab Evale öelda, mis suunas José lahkus, Eva väidab, et pole sellest huvitatud, aga paneb siiski koordinaadid täpselt kirja.

Kümnes stseen. José töötab illegaalina Marcelino väikeses baaris. Marcelino üritab tema kohta rohkem teada saada ja kahtlustab, et José põgeneb millegi eest. Marcelino pajatab Joséle oma elust, kes lõpuks lahkub ning seejärel siseneb baari Eva. Ta kirjeldab Marcelinole Joséd, aga viimane vastab, et pole seesugust meest kunagi näinud.

Üheteistkümnes stseen. Möödunud on viis aastat. José töötab ühes külakeses gaasimüüjana. Sel korral on ta nähtavalt külmetunud. Kui ta süües uudiseid vaatab, hakatakse ootamatult rääkima Eva külmetusi vältivast avastusest, mis ajab närvi farmakoloogid, küttefirmad ning rõivatootjad.

Kaheteistkümnes stseen. Eva ja José. José ikka veel külmetunud, Eva stiilselt riides ja nähtavalt rikas. Räägivad lõpuks suud puhtaks ja lõpuks selgub, et mõlemad armastavad teineteist. Kuid Evale on Ameerikas pakutud stipendium ning José eelistab jääda elama tollesse külakesse.

Kolmeteistkümnes stseen. Eva reisikohvritega bussipeatuses. Räägib telefonis Brunoga, kes talle ütleb, et José on abiellunud, mis naisele raasugi ei meeldi. Tuleb José kottidega. Peale mõningast armukadetsemist saab Evale selgeks, et mingit abikaasat Josél pole. Jälle järgneb südamest südamesse vestlus ja nad leiavad, et abiellumine polegi paha mõte: normaalne elu normaalse töö ja pangalaenuga, 1,5 lapsega ning 50% tõenäosusega 30. eluaastates lahutades... Lahkuvad ja saabub Bruno. Viib ennast transsi, et saada kontakt jumalaga. Tänavalatern kustub, pimedus, Bruno on õnnetu, et José seda imet pealt ei näinud.

HINNANG:

Näidend on kirjutatud mõnuses hispaaniaaliku huumori võtmes, teemaks väikese keskmise inimese probleemid. Tekstis toimuvad sujuvad ja vahel märkamatud üleminekud sisemonoloogilt dialoogidele ja vastupidi, nii et autor on pidanud tarbetuks neid markeerida.

KATKEND:

II stseen

(Polikliinikus. Eva on arst, José patsient. Patsient vaatab arsti nagu poleks maailmas midagi muud olemas.)

EVA: Allergia. Tüüpiline õietolmuallergia juhtum. On teil seda varasematel aastatel ka esinenud?

JOSÉ: Igal aastal. Igal kevadel. Nagu 76% elanikkonnal. Aga seekord näib midagi hullemat olevat.

EVA: Selle põhjal, mida te mulle sümptomitest rääkisite, ilmselt mitte. Kellele küll tuleks pähe tulla vastuvõtule nii hilja. Viie minuti pärast peaksin ühe kutiga kohtuma ning hilinemine ajab mind närvi. Ja kui ma lähen närvi, siis kaotan kontrolli olukorra üle, ja kui kaotan kontrolli, siis ei suuda ma enam täishäälikuid välja öelda. Ja kui ma neid öelda ei suuda, ei saa keegi minust aru. Kuigi ma ei usu, et see kutt, kellega kokku saan, kavatses palju rääkida ... Aga tühja sellest. Kui vaja, pole mul raske, nagu alati, veel kord teeselda nagu oleksin ma orgasmi saanud. See selleks. Kui see teda rahustab, teen talle põgusa läbivaatuse. Istuge sellele kandraamile. *(José kuuletub.)* Võtke ülakeha paljaks. *(José kuuletub. Naine kuulab teda stetoskoobiga.)* Miks mehed isegi teist nagu ei tee, kui ma käsin neil ennast paljaks võtta? Kindel see, et oma unelmates nad juba kujutlevad niisugust pilti. Nagu oma filmideski. Kas asi on selles, et ma olen teistest erinev? Tahavad veel, kuradi tõprad, et ma sukahoidjat kannaksin? Asi peab olema sünnimärgis minu ninal. Pean sellest mingil moel lahti saama. Köhige.

(José köhib.)

JOSÉ: Ausalt öelda see olukord erutab mind. See, et temasugune naine käsib mul riided seljast võtta ... See sünnimärk tema ninal teeb ta väga isikupäraseks. Muudab ta eriliseks ... Aga ma ei tohi seda välja näidata, et ta märkaks. Pole eriti professionaalne... Ka patsient olla tähendab professionaalsust... Mida iganes, aga kui ta märkab, siis arvab, et olen samuti üks neist tõbrastest.

EVA: Võitegi riidesse panna.

JOSÉ: Juba?

EVA *(kannatamatult)*: Jah ...

JOSÉ: Aga ... Tunnen, et mu süda ... kuidas öelda ... lööb liiga kiiresti, kuidas öelda, nagu saadaks SOS sõnumit.

EVA (*fonendoskoobiga* kuulates): SOS sõnumit ... Haa, haa. Kui naljakas. Selle mürkami pärast jään ma kokkusaamisele hiljaks ...

JOSÉ: Raisk, ta ei tabanud seda ära. Just, morse koodi tõttu ...

EVA: Nõnda. Ärge muretsege. Teie südamelöögid on absoluutselt normaalsed, nagu kõigil. Olete terve kui purikas. (*Uurib haiguslugu.*) Nagu näen, pole teil viimasel ajal muid probleeme peale allergia. Grippi olete põdenud?

JOSÉ: Ei ole.

EVA: Isegi mitte tavalist külmetust?

JOSÉ: Samuti mitte. Seetõttu me polegi kunagi kohtunud.

EVA: Kes teie?

JOSÉ: Teie ja mina.

EVA: Ah, muidugi.

JOSÉ: Ossa, nii ma poleks pidanud ütleva. Ka see pole professionaalne. Patsient ei tohi kohe alguses oma arstiga nii usalduslikuks muutuda. Ei mingit kokkukuuluvust samas lauses. „Teie ja mina“. Lingvistiline intiimsus. Oi, kui kena: „lingvistiline intiimsus“. Peaksin kirjutamisele pühendumas. Võib-olla juba homme alustan romaaniga. Ei, homme ei saa. Parem ülehommel.

EVA: Kust ta teab, et ma pole siin kaua töötanud? Kui ta käib siin vaid korra aastas, ei tohiks ta seda märgata. Arvab, et olen mingi kollanokk, lihtsalt asjapulks, kes saadab haigeid eriarstide juurde ning kirjutab valimatult retsepte välja? Aga kui ta diagnoosiga rahule ei jää? Esimest korda vaatasin läbi kedagi, kes kunagi ei külmetu. See väärriks põhjalikumalt uuringut. Et võita näiteks Nobeli preemia. Heake, jätkem lollused. Võtke seda iga kaheksa tunni järel. (*Kirjutab mõned retseptid.*) Kui on probleeme, tulge uuesti.

JOSÉ: Olgu peale. Nägemiseni.

(*José tõuseb ja sammub ukse suunas.*)

EVA: Nägemiseni. Issake! Mu „nägemiseni“ kõlas liiga südamliselt. Nüüd veel arvab, et tema või temataolised jõmmid mulle meeldivad. Mis lollusi ma küll mõtlen. Mina ja minu rahuldamatu ego. Minu võimetus vastassooga normaalseid suhteid luua sunnib mind välja mõtlema jaburaid lugusid, et

alla suruda varjatud ihasid. „Arvab, et ta meeldib mulle“. Jumal hoidku. Keegi ei ole nii meeleheitel ...

JOSÉ (*väljumise hetkel, käsi ukselingil*): See „nägemiseni“ ei kõlanud nii külmalt kui ülejäänud jutuajamine. Äkki see on tema viis mulle midagi öelda. Võibolla ma meeldin talle. Ja kas tema minule meeldib? Huumorimeelt tal ju pole, aga tema sünnimärk on tõepoolest huvitav. Kas mina meeldiksin talle? Pagan teab. Kui me vaid suudaksime kuulda üksteise mõtteid. Elu ei oleks nii keeruline ...

(*Pimedus.*)

(Annoteeris Lembit Liivak.)

JUAN PABLO HERAS „Vurrudega Marylin“ (*El bigote de Marylin, 2004*)

4N+4M

TEGELASED:

GROUCHO – Groucho Marx oma tüüpiliste vuntsidega ja sigariga.

MARILYN – Monroe legendaarses valges kleidis filmist *The Seven Year Itch*; neid kaht tegelast võivad mängida marionetid, kaks näitlejat või siis näitlejad, kes kehastuvad marionettideks.

CATI ja JULIO – tänapäeva noored, kes hiljem suhtlevad netis varjunimede Groucho ja Marilynina.

ISA

EMA – hää! lava taga

MEES

NAINE

KOKKUVÕTE:

I stseenis Groucho ja Marilyn dialoog, mis on kohati veiderdav ning teravmeelitsev, aga on selge, et Groucho on Marylinist sügavalt sisse võetud ja tahab temaga kohtuda. Võib aimata, et nende jutuajamine toimub tegelikult sotsiaalmeedias.

II steenis ootab Cati Juliot, kes tuleb ja toob talle tagasi mingi raamatu. Julio jutustab Catile oma netisuhtest Marilyniga, kellest ta on väga sisse võetud, kuid pole veel kohanud. Cati mainib, et talle on pakuti stipendium Saksamaale, Julio räägib videoklubist, mille kavatseb püsti lüüa. On tunda, et Cati on Juliost sisse võetud, aga poiss mõtleb ainult Marilynist.

III stseenis tõgab Julio veidi Catit, arvates, et too on temast sisse võetud, aga Cati eitab seda üha rohkem ärrituses.

IV stseenis istuvad isa ja Julio laua taga ning selgub, et nad praktiliselt ei suhtle omavahel, kuid veidi ühendab neid haigena (Julio teada depressioonis) voodis lamav ema, kelle häält võib ainult kuulda, aga lavale ta ei tule. Kui poeg lahkub, räägib isa emale, et kavatseb Cati oma äsja avatud küberkohvikusse tööle võtta.

V stseenis on Cati tööintervjuul Julio isa juures. Vestlus läheb üle Juliotele, isa pihib, et tal pole pojaga mingeid suhteid ning seetõttu hakkas ta sotsiaalmeedias Marilynina viimasega suhtlema, et temast rohkem teada saada, aga poiss armus fiktiivsesse Marilynini. Isa soovib, et Cati võtaks Marilynini rolli üle.

VI stseenis on Julio voodis Naiseiga, kes kurdab, et tema pankurist mees ei armasta teda ja ta otsib vaheldust. Julio räägib oma raskest elust: on orb, tema vanaema on haige, ta ise tahab äri püsti panna, aga laenu on võimatu saada... Selle kurva jutu peale annab Naine talle järjest uusi rahatähti, kuni need otsa lõpevad. Naine küsib, kas Julio on nõus ka krediitkaardi võtma...

VII stseenis koolitab Isa Catit Marilynini rolli sisse elama. Isa räägib, et tahab poja kohta kiiresti rohkem midagi teada saada, sest aega on vähe, kuna tema Ema on suremas.

VIII steen. Julio ja Isa kodus, vaevu räägivad omavahel, Julio tunneb ennast ebamugavalt ning tahab ema üles äratada, kuid Isa ei luba seda, sest emal on vaja puhata. Julio lahkub oma tuppa arvuti taha ning isa helistab kiiresti Catile.

IX stseen – suhtlevad Marilyn ja Groucho. Groucho tunneb, et midagi on nende jutuajamises viltu (nagu oleks Marilyn endale ootamatult vurrud kasvatanud), aga Catil õnnestub oma apsud siluda. Groucho pihib talle, et püüab igal viisil raha kokku ajada, et emale korralikku ravi kindlustada.

X stseen. Julio ja Mees voodis. Mees kurdab Juliote, et tema naine ei oska teda hinnata, samas kordab pidevalt, et tegelikult ta ei ole gei, vaid see, millele ta oma põhilise aja kulutab, st eeskätt on ta pankur. Saab selgeks, et ta on Naise abikaasa. Julio pajatab jälle oma kurvast elust, mis seekord on varasemast versioonist erinev, pankur annab talle lõpuks kogu oma raha ja palub lisaks järgmisel päeval pangast läbi astuda.

XI stseenis isa ja ema. Jutt keerleb Julio ümber.

XII stseen. Koju jõuab optimistlikult meelestatud Julio ja räägib emale, et teda ootab suur üllatus (kuna ta on ema ravimiseks suure summa kokku ajanud). Julio lahkub, et isa baarist üles otsida.

XIII stseen. Kodus ema ja isa, Julio saabub uuesti ja sel korral on ta meeleheitel, sest on kogu tõe ema haigusest, samuti oma netisuhtlusest Marilyniga teada saanud. Olukorda ära kasutades püüab ema isa ja poega teineteisele lähendada, mis tal isegi mõnel määral õnnestub. Kui ema puhkama jääb, tunnistab isa, et viimasel korral oli Marilyniks Cati.

XIV stseen, Cati ja Julio. Julio on mures, et Cati võib stipendiumi saada ja ära sõita, Cati leiab, et ei kavatse oma elu võimalusest loobuda. Ootamatult siseneb Groucho ja sekkub oma üsnagi triviaalsete aforismidega, mis on mõeldud publikule ning Cati ja Julio seda ei kuule, nende kõnelusse. Heliseb telefon, Cati on paanikas, kuid vastab lõpuks kõnele.

XV stseen. Cati ja Julio istuvad pingil, naeravad, eriti valjult Julio. Julio kingib Catile sõrmuse, aga ütleb, et see ei kohusta millekski. Lisab veel, et on nüüd rikas ja avab oma videobaari. Cati omakorda räägib, et saigi stipendiumi, nii et nende mõlema professionaalsed unistused on täitunud. Lubavad teineteisega neti vahendusel ühenduses olla.

XVI stseen. Groucho ja Marilyn. Groucho hiilgab taas oma vaimukustega. Nende jutust selgub, et Marilyn rollis on nüüd pankur ning temaga vestleb keegi Emilio. Samuti saab selgeks, et need kaks on armunud.

Epiloog. Julio, isa, Cati. Punktvalgus langeb tegelasele, kes hetkel räägib. Ja räägitakse üksteisest mööda. Julio meenutab ema surma viis aastat tagasi. Sekkub isa, kes räägib oma suhtest pojaga, mis on paranenud. Cati jutustab, et oli peale Saksamaalt naasmist tööta, hiljem hakkas tööle Julio videobaaris. Nende suhted on nüüd lähedased ja enam ei tunne nad ennast nii üksildaselt.

KATKEND:

VII stseen *[Isa õpetab Catile, kuidas tema pojaga netis suhelda. – LL.]*

ISA: Vaatame. Tervitus.

CATI: Tervitus? Tere.

ISA: Ei, „tere“ mitte. Tere ei sobi. Marilyn ei ütle „tere“.

CATI: Ja mida ta siis ütleb? Duu-dubi-duu?

ISA: „Tere, ilus poiss“.

CATI: „Tere, ilus poiss“?

ISA: Just. Ja mida sa talle järgmiseks ütleksid?

CATI: Ma ei tea ... „On sul tuld, kauboi?“ (*Naerab.*)

ISA: Pole paha. Kõlab huvitavalt.

(Cati lõpetab ootamatult naermise.)

CATI: Kuidas huvitavalt? See on ju jamps ...

ISA: Ja nüüd, kuidas edasi?

CATI: Noh, ei tea. Lobiseme.

ISA: Jah, aga kuidas?

CATI: Vaadake, kuna mu klaviatuuril endal suud ei ole, siis ma ei tea, kuidas seda teha.

ISA: Sa pead olema rohkem naiselik ... Aga ära muretse, ma õpetan sulle.

CATI: Teie? Tõesti? Olgu. Kuulan tähelepanelikult.

ISA: Sa pead talle pidevalt kordama „kullake“, „kallis“, „mu südameke“.

CATI: Vabandage. Üks asi on olla naiselik, hoopis teine – meepurk.

ISA: Aitad sa siis mind või mitte?

CATI: Aitan. Olen nõus. Aga tahaksin teilt midagi küsida.

ISA: Lao välja.

CATI: Kui ma olen pihta saanud, kuidas te saaksite oma pojale lähemale, kas ma võin siis Marilynini osaga jätkata?

ISA: Ja milleks?

CATI: Oletagem, et ka mina tahan teie poja kohta üht-teist teada...

ISA: Kuidas soovid ... Aga aita sina mind, palun, esimesena.

CATI: Olgu. Jätkame.

ISA: Sa pead jätma talle mulje, et armastad teda väga. Piisavalt, et ta jätkaks Marilyniga suhtlemist, aga mitte nii palju, et ta püüaks sinuga netiväliselt kohtuda.

CATI: See pole lihtne. Kas teil on see siiani õnnestunud?

ISA: Enam-vähem jah.

CATI: Ja kuidas te seda tegite?

ISA: Naiste salatrikid.

CATI (*irooniliselt*): Või nii. Selge. See seletab kõike.

ISA: Aga olgu. Ma aitan sind kui vaja. Millal sa loodad temalt midagi teada saada?

CATI: Pole aimugi. Ma ju ei tea isegi, mida ma otsima pean.

ISA: Küll siis ära tunned, kui leidnud oled.

CATI: Tahaksin loota

ISA: Aga ma tahan, et sa kiirustaksid. Palun sind, Cati, ära pikalt venita.

CATI: Miks ometi? Milleks selline kiirustamine?

ISA: Lihtsalt seks.

CATI: Ma pean seda teadma, et oma missiooni täita.

ISA: Missiooni?

CATI: Mida iganes. Ma pean seda teadma. Ja arvan, et teie peate mulle sellest rääkima.

ISA: Pilari tõttu.

CATI: Kes on Pilar?

CATI: Minu naine. Julio ema. Ma tahan, et naine meid poisiga koos näeks, enne kui... Hiljem pole sellel enam tähtsust.

CATI: Enne kui ... See on ju kõigest depressioon ... (*Paus.*) Või siis mitte?

ISA: Tal avastati see kuus kuud tagasi. See võib kesta aastakse. Võibolla kaks. Või isegi rohkem. Ma ei tahaks, et ta kannataks. Seda enam, kui tal on rohkem aega jäänud.

CATI: Te tahate, et teie naine näeks, et olete pojaga koos, enne kui... Ja et hoiate teineteist...

ISA: Nii ongi. Aga tema vihkab mind.

CATI: Minge nüüd. Kuidas ta teid vihkab? Ja miks ometi?

ISA: Pole aimugi. Selle peadki sa välja uurima.

(*Pimedus.*)

(Annoteeris Lembit Liivak.)

ITZIAR PASCUAL Süüa nõgeseid (*Mascando ortigas, 2005*)

2N

TEGELASED:

PINA LAPS on seitsmeaastane, tüdruk, kes ei taha suureks kasvada

PINA NAINÉ, Pina Laps umbes 30 aasta pärast

Itziar Pascual (s 1967) on dramaturg, teatripedagoog, ajakirjanik. Alates 1990. aastatest on ta kirjutanud enam kui 25 näidendit, mida on lavastatud Hispaanias, Prantsusmaal, Ameerika Ühendriikides, Boliivias ning ühtlasi on need võitnud ka arvukalt preemiaid.

KOKKUVÕTE:

Näidendi „Süüa nõgeseid“ pealkiri on pärit 20. sajandi alguse suurima eksperimentaatori ja esperpento-esituste autori Ramón María del Valle-Incláni näidendis „Boheemia tuled“ (*Luces de Bohemia, 1924*) kasutatud metafoorist (*estoy mascando ortigas*), mis väljendab kannatusi ja jõuetust/võimetust (*impotencia*) eluraskuste ees. Näidendi ülesehitus on komplitseeritud, pidevalt vahelduvad kahe tegelase dialoogid, teineteisest möödarääkimised ning nende kord pikemad, kord lühemad monoloogid. Raskusi võib vast ka tekitada sobiva näitleja leidmine, kes 7-aastast tüdrukut mängiks.

Pina Naine on saabunud koju tagasi New Yorgist, kus ta tantsimist õppis ning sellega elatist teenis. Nüüd pole ta trauma tõttu enam suuteline tantsima, samuti tuleb vanematekodu ja nende restoran maha müüa. Kodus leiab ta oma jahmatuseks eest Pina Lapse, kes on keeldunud suureks saamast ning seal kogu aeg elanud koos oma kujuteldava sõbra Jeaniga. Nii peaks ka suur osa tegevusest toimuma, nagu autor ise kommenteerib, laua all. Nende kahe – lapse ja täiskasvanu – suhtlemine kujuneb keeruliseks, sellesse seguneb minevikunostalgia ning palju mälestusi. Enamasti tuleb täiskasvanud naisel tüdrukule oma käitumist ja valikuid õigustada, kuna Pina Laps ei suuda mõista, mis muudab suured inimesed sellisteks haledateks konformistideks.

KATKENDID:

PINA NAINE (PN): Ütle Jeanile, et ma ei ole vana.

(Pina Laps hakkab tantsima tša-tša-tšad, partneriks kujuteldav Jean.)

PINA LAPS (PL): Ütle talle ise.

PN: Mina?

(Pina Laps jätkab tantsimist ega pööra Pina Naisele tähelepanu.)

PN: Kas ta mõistaks mind? Kuuled sa mind, Pina? Räägiksid minuga? Pina!
Pina!

(PL katkestab ootamatult tantsimise. Publikule.)

PL: Neil, kes keskeas, on alati kiire. Nad tahavad, et neid kuulataks, aga ise ei kuula kedagi. Ja kui sa neist välja ei tee, siis sulle öeldakse: „Ole tähelepanelik, tüdruk, sa nagu polekski siin.“ Siin mitte, hoopis kaugel. Nii on huvitavam. *(Pina Naisele.)* Mida?

PN: Mis sinuga lahti on? Ma räägin sinuga. Vasta.

(PL vaatab tükk aega maha ja nohiseb. Surub ükshaaval vasaku käe sõrmed parema käega rusikasse ning ajab jälle sirgu; teeb seda mitu korda.)

PN: Kuuled sa mind? Miks sa ei vasta?

(PL koputab kergelt kinganinaga vastu põrandat.)

PL: Mul on igav.

PN: Miks sa tulid? Mida sa tahad?

PL: Mitu korda ma pean sulle ütlema? Ma elan siin. Ma elan siin. See on minu laud, see on issi ja emme kodu. Sina oled see, kes siia tuli. Aga miks? *(Manab näole teadmatust väljendava ilme.)* Kas sa nüüd annad mulle lagritsa jaoks raha?

(Pina Naine otsib taskust, leiab mõned mündid.)

PN: Kust sa seda ostad?

PL: Härra Braulio juurest. Võtan lagritsa ja jätan talle raha. Tema mind ei näe.

PN *(publikule)*: Härra Braulio. Imepisike karamellimüügi lett, lohmakas mantel, väikesed prillid, hoolitsemata habe, auklikud kindad. Ilma temata ei maitse kommid enam nagu varem. *(Pina Lapsele.)* Kas sa tood mulle ka?

PL: Mitmeks päevaks sa jääd? Nüüd, kui sa juba siin oled, võime mängida, võime mängida ... *(Mõtlikult. Paneb käed puusa ning kõigutab ennast küljelt küljele.)* Mõtleme mõned tantsud välja? Jälitame ema? Ma paluksin...

PN: Pina, ma pean sulle midagi ütlema. Ma tulin, et restoran maha müüa.
(Pina Lapse liikumine laual peatub ootamatult.)

PL: Ei!

PN: See on suletud olnud juba ... Oleks tulnud teha muudatusi, investeerida raha, ma ei ...

PL: Kui jälk!

PN: Ma ei saa äriega tegelda. Mul pole aega

PL *(publikule, põlastavalt)*: Need, kes keskeas, ei tea, mida nad tahavad. Nad ütlevad, et neil ei ole raha, et pole aega, et ei taha jamasid ... Nad petavad iseennast. *(Pina Naisele.)* Ei müü sa midagi.

PN: Pina, restoran tuleb maha müüa.

(Pina Laps kõnnib ümber Pina Naise, moodustades ringe.)

PL: Sa oled halb. Sa oled tume. Sa teed kurja. Sa poleks pidanud tagasi tulema. Me läheme ära. Lähme, Jean! Ka Jean ei armasta sind. Ütleb, et sa oled vana, väga vana. Et sa sured ära. Ma ei taha sinult midagi.

(Viskab Pina Naist müntidega, mis too oli talle andnud, ja lahkub lavalt joostes.)

PN: Pina! Pina!

(Vaikus.)

***

(Pina Laps imeb säästlikult oma musta lagritsatükki. Joonistab. Ei vaata Pina Naise poole.)

PL: Naine keskeas on ilmselt juba New Yorki läinud, Jean. Ja hea ongi.

PN: Sa ju tead, et ma olen siin, Pina. New Yorki?

(Pina Laps värvib innukalt.)

PL: Kas sa mäletad, Jean? Kui tema läks Ameerikasse, jäime meie siia. Ei ühtki sõna enam inglise keeles. Ta vaid aina kordas „üles-alla“ mööda vahekäiku ringi hõljudes. Lennujaamas ütles isa, et ei näe teda enam kunagi ja lehvitas jumalagajätuks rätikut. Siis otsustasin mina siia jääda. Et vaadata, kuidas tantsivad toolid, kui nad ümber kukuvad...

PN: (*publikule*) Isa ja ema ei märganudki muutust. Nende jaoks ma jäingi seitsme aastaseks, alati istumas laua all. (*Pina Lapsele.*) Miks sa mind ignoreerid. Kus on Jean?

(*Pina Laps mälub lagritsat, nautides igat tükikest. Järelejäänud tükid paneb hiljemaks kõrvale. Jätkab värvimist. Vaikus.*)

PL: Ja kui palju sina sellest hoolid?

PN: Palju.

(*Pina Laps liigutab pead. Veidi hiljem.*)

PL: Sa enam ei tea, kus ta on.

PN (*hingab raskelt*): Ei tea.

PL: Kas kaotasid ta New Yorgis ära?

PN (*istub, publikule*): New Yorgis saavad kokku kogu maailma veidrikud ning üksiklased. Seal sa avastad, et sinusuguseid veidrikke ning üksiklasi on palju. Ja seal hakkasin ma tundma, et olen eriline veidrik. Ma võisin elada üksi, võtta tantsutunde, olla sõltumatu.

PL (*Hetke pärast. Lõpetab pildi joonistamise.*): Kui sa müüd restorani ära, müüd ka minu. Ja Jeani. Ja proua Martine. Ja kõik ülejäänud. Me kõik oleme siin sees. Kaasa arvatud issi ja emme.

(*Vaikus.*)

PN (*kaeblikult*): See ei ole õiglane.

(*Pina Laps teeb põlastava grimassi.*)

PN: Sina pole pidanud suureks kasvama. Sina võid ikka veel lagritsat süüa.

PL: Seda nimetad sa suureks kasvamiseks? (*Pina Laps läheneb Pina Naisele ning paistab tahtvat teda tõugata.*) Iseendale mõtlemist? (*Pina Laps tahab Pina Naisele peale astuda.*) Tülgastav egoist olemist? (*Pina Laps tahab Pina Naist juustest tirida.*) Tead sa ikka, miks sa Jeani ei näe? Tead sa ikka? (*Pina Laps tahab Pina Naist kõrvust kiskuda ning hüpleb, et nendeni ulatuda.*) Sest sa ei näe midagi muud peale oma raha, oma aja, oma murede. Nagu kõik need, kes keskealised. Mind piinab, mind piinab. (*Pina Laps üritab, sõrmed õieli, Pina Naist küünistada.*) Mida tead sina sellest, mis piinab või mis ei piina? Sa ei tea midagi!

(*Pina Lapsel ei õnnestu midagi sellest, mida oli üritanud. Nutab.*)

PN: Pina, kullake. See pole veel maailma lõpp ...

PL (*väga tigidalt*): Alati üks ja seesama! Minu jaoks see on maailma lõpp.

PN: Anna andeks.

PL: Jäta mind rahule.

PN: Ma ei jäta sind maha.

(PN püüab temast kinni haarata.)

PL: Lase mind lahti, jäledik.

(Tõmbub eemale. Haarab joonistuse ja kärtsutab palliks. Viskab selle Pina Naise pihta. Lahkub joostes.)

PN: Pina!

(PN jääb üksi lavale. Korjab üles kortsutatud paberilehe. Hakkab seda lahti siluma. Teatri tsükloraamile projekteeritakse punasega joonistatud laps, kellel on väga suured jalad ja keda ümbritseb jämedate joontega tõmmatud ring.)

(Annoteeris Lembit Liivak.)

PALOMA PEDRERO „Augusti värv“ (*El color de Agosto, 1989*)

2N

Paloma Pederero (s 1957 Madridis) on teatri-, kino- ja telenäitleja, esseist, lavastaja, näitekirjanik, õpetaja. Üks enim uuritud ja rahvusvaheliselt tunnustatud tänapäeva Hispaania draamakirjanikke. Tema töid on tõlgitud umbes tosinasse keelde, lavastatud Ameerika Ühendriikides, Austraalias, Prantsusmaal, Portugalis, Saksamaal, Suurbritannias, Itaalias, Ghanas, Slovakkias, Tšehhis ja pea kõigis Lõuna-Ameerika riikides. Pälvinud mitmeid mainekaid riiklikke ja rahvusvahelisi auhindu. Tema näidendeid on avaldatud kõige tähtsamates antoloogiates. Õpetab kirjutamist nii Hispaanias kui ka väljaspool oma kodumaad. Õpetab teatrit kodututele, kellega on lavastanud mitu tööd. Asutanud MTÜ Caidos del cielo (Taevast kukkunud, Juhuslik vms), on selle president.

„Ma ei ole kabinetikirjanik, vaid teatriinimene.“ Nagu paljud tema põlvkonna dramaturgid, oli Paloma Pedrero esimene kontakt teatrimaailmaga esitajana ning hakkas kirjutama alles siis, kui oli n-ö telgitagustega tuttav.

Tema näidendid on psühholoogilise realismi võtmes, aga seal leidub ka huumori-, maagia- ja poeetilisi elemente. Sageli käsitleb ta karmi olukorda, „määrduvad“ realismi ning tema tegelased seisavad silmitsi saatusehoopidega. Kirjaniku enda sõnul on tema loomingus peamised teemad armastus (sellega koos ükskõiksus, keerulised seksuaalse identiteedi otsingud), pimedus (eksinud, segaduses inimesed), triumf ja läbikukkumine (milles seisneb triumf? kas sotsiaalselt edukad on ka õnnelikud?). Kahtlused, otsingud, avatud lõpud. Küsimus jääb õhku, konflikt ei lahene.

Pedrero on huvitatud ühiskonnas toimuvast, päevakajalisest, keskendub oma loomingus inimestevahelistele suhetele (paarid, vanemad lastega, ühiskonna heidikud). Näidendite tegelasi valdab üksindustunne, intiimelus valitseb segadus ning nad püüavad iseennast leida teistes. Kui ka maskid langevad, ei too see selgeid ja lihtsaid lahendusi. Paneb pidevalt proovile või küsimuse alla traditsioonilised ühiskonnannormid, eriti sugudevahelised normid.

„Ma püüan peegeldada maailma, milles ma elan, aga pakkumata kirjeldatud olukordadele alternatiive. Oleks absurdne minu vanuse juures püüda anda vastuseid või lahendusi probleemidele, mis kuuluvad inimeseks olemise juurde ja millest teater on aegade algusest peale rääkinud, kuigi neist rääkimise viisid on muutunud. Nagu sageli on tähele pandud, iseloomustab mu näidendite lõppu tagasipöördumine esialgse olukorra juurde,“ võtab kirjanik ise oma loomingu kokku.

TEGELASED: kaks umbes 35-aastast naist + mehe hääl

TEGEVUSPAIK: Maria ateljee, maalistuudio

TEGEVUSAEG: lämbe augustikuine pärastlõuna

KOKKUVÕTE:

Maria — edukas, mainekas maalikunstnik. Laura – tema eluaegne sõbranna (aga ka armsam, rivaal, vari, õpetaja) tuleb tagasi pärast 8 aastat New Yorgis, kuhu oli sunnitud rahulolematult põgenema. Ka Laura on maalikunstnik, aga näidendi tegevuse ajal elatub üksnes teistele poseerimisest — ta on maalikunstnike modell. Maria taastab kontakti, palgates Laura tema teadmata endale modelliks. Nende omavahelised

segased tunded ja alkohol muudavad palava augustikuise pärastlõuna veel tulisemaks. Aset leiab naiselik duell, kus kahe naise dialoogis selginevad nende ideed ja eelarvamused naise rollist, armastusest, seksuaalsusest, edust ja ebaedust, rollist ühiskonnast, abielust, kunstist. Järk-järgult avaneb, kui tugevad on kaht naist ühendavad sidemed. Palju peitub sõnade taga, žestides, vaikuses. Mõlemad varjavad saladusi ja esitavad teisele etteheiteid. Mõlemad on üksildased ja nad vajavad teineteist. Ja muidugi muudab omavahelisi suhteid keerulisemaks keegi mees.

HINNANG:

Tugev materjal kahele võrdlemisi noorele, aga siiski juba kogemustega näitlejannale. Psühholoogiline tulevärk, milles naiste olemus avaneb samm-sammult nii dialoogide käigus, kuid annab võimaluse kasutada ka teisi väljendusvahendeid. Näidendi jooksul vahetuvad Laura ja Maria alluavalitseja rollid, toimub nii psühholoogiline kui ka füüsiline mäng. Vormiliselt aga lihtsa ja selge ülesehitusega, ei trikita.

KATKEND:

LAURA: Aga sulle ei meeldinud kassid. Sa viskasid mu majast välja kõik, kelle tänavalt üles korjasin.

MARIA (*klaasi ulatades*): Õppisin neid mõistma. Võtsin kätte ja õppisin ära. (*Kergemeelselt.*) Pealegi, aias võib kasse pidada küll, ja pööningul, eks. (*Tõstab klaasi.*) Ütle midagi.

LAURA: Sinu triumfi auks.

MARIA: Meie kohtumise auks.

Joovad.

LAURA: Miks ... miks sa lasid mul siia tulla?

MARIA: Läksin agentuuri modelli otsima ja nägin sinu fotot. Pidin otsad andma ... Miks sa ei helistanud mulle, et öelda, et oled tagasi tulnud?

LAURA: Ma ei ole ikka veel tagasi tulnud.

MARIA: ... Niisiis mõtlesin sulle üllatuse teha ja ütlesin agentuuris vale nime. (*Naerab.*) Ta tundis mu muidugi kohe ära ja ütles üllatunult: aga te olete Maria Dehesa. Ja mina vastasin väga tõsiselt: oleks see vaid nii! Ei, ei ole ...

LAURA (*visates talle paberitüki, mida tulles käes hoidis*): Carmen Robles.

MARIA: Jah. Ma olin nii üllatunud su fotot nähes, et ei kannatanud enam minutitki sind nägemata. Aga räägi mulle, millal sa New Yorgist tagasi jõudsid? Kuidas sul on läinud? Miks sa mulle enam ei kirjutanud? Miks sa modellina töötad?

LAURA: Millisele nendest küsimustest sa soovid, et ma esimesena vastaksin?

MARIA (*käega otsaette lüües*): Idioot! Olen ma ikka idioot! Terve elu koos ja ikka ma ei ole ära õppinud, et sa vihkad ülekuulamisi.

LAURA: Terve elu miinus kaheksa aastat.

MARIA: Jaa, kaheksa aastat on pikk aeg, eks?

LAURA: On küll.

MARIA: Aga sa ei ole muutunud.

LAURA: Ära valeta. Ma olen muutunud. Sina samuti. Väga. Oled pikem. (*Maria naerab.*) Rohkem pingul.

MARIA (*pärast lühikest pausi*): Kuidas sul läheb?

LAURA: Kas sa ei näe?

MARIA: Ma ... ma ...

LAURA (*tõuseb püsti*): Kuidas sa tahad, et ma sulle poseeriksin? Riides või alasti?

MARIA: Hull oled? See oli ettekääne. Üksnes ettekääne, et sind näha.

LAURA: Ja kas sa küsisid endalt, kas mina ka sind näha soovisin?

MARIA: Noh ...

LAURA: Mul on kokkulepe kaheks tunniks. Ütle, kus sa tahad, et ma oleksin.

MARIA: Ära räägi rumalusi. Meil on teineteisele nii palju asju rääkida.

LAURA: Usun, et me mõlemad teame juba piisavalt. Ma olen sind näinud galeriides ja ajakirjades. Tean, milliseid preemiaid oled võitnud, mis on su uurimisteema. Ma tulin tööd tegema.

MARIA: Mina ei tea sinust mitte midagi.

LAURA: Ah tõesti? Kas sa ei võinud seda välja selgitada? Aga nüüd sa näed – poseerin hobi korras. Seda sa ju ootasidki, eks?

MARIA: Ma tahtsin ...

LAURA: Sa siis maalid mind või ei?

MARIA: Ma ... ma maksan sulle igal juhul.

LAURA (*pärast pausi*): Tänan, aga ma tahan rohkem. Sinu jaoks olen ma kallim.

MARIA: Kui palju?

LAURA: Kui palju sa pakud?

MARIA: Nii palju kui sa tahad.

LAURA (*ühele maalile osutades*): Seda.

MARIA: See meeldib sulle?

LAURA: Kui palju see maksab?

MARIA: Sinu jaoks?

LAURA: Turul.

MARIA: Palju.

LAURA: Kui palju?

MARIA: Pool miljonit.

LAURA: Ma tahan kahte.

MARIA: Mul ei ole kahte.

LAURA: Üks on vähe.

MARIA: Kui sa poseerid mulle, annan sulle, mida soovid.

LAURA: Kolm.

MARIA (*pärast üht hetke*): Nõus.

LAURA: Müüdüd.

(Annoteeris Piret Verte.)

PEDRO VÍLLORA „Bésame, matšo“ (*Bésame macho, 1999*)

2N

Pedro Víllora (s 1968 La Roda de Albacetes) on kirjandusteooria ja võrdleva kirjandusteaduse õppejõud, ajakirjanik, kriitik, ajakirja toimetaja, näitekirjanik, lavastaja, proosakirjanik, luuletaja jne.

TEGELASED: HELENA ja CLARA

TEGEVUSKOHT: baar (remargid puuduvad).

Ühes lavastuses jagasid publik ja näitlejad n-ö baariruumi, tegelased liikusid publiku seas.

KOKKUVÕTE:

Kaks naist kohtuvad baaris, soovimata seal olla. Neil on salapärane konflikt, millele kümned inimesed (publik) satuvad tunnistajateks. Naised tunnevad vajadust vaadata teineteisele silma, öelda tõtt ja selgitada välja, kumb neist kahest võib võita selles hapus vestluses, milles võetakse üles mitu sügavat teemat. Elena ja Clara on modernse naise stereotüübid. Näidend tõstatab küsimuse soorollidest ühiskonnas. Võrreldud Beckettiga, Pinteriga, Genet'ga. Ootamine tühjuses, seletamatu äng, rahutus, võimumängud. Kui juba tundub, et saladus hakkab lahenema, algab kogu situatsioon algusest peale. Kuidas hinnata seda, kelle käes on võim? Kuidas armastada, kui meil on võim?

HINNANG:

Väikese koosseisuga ning kahele näitlejannale võrdset rolli võimaldav näidend. Lavastuses ei oleks kindlasti kõige tähtsamal kohal tekst. Vormiline nipp – naised ei jõua dialoogiga vastuste ega lahendusteni, sest dialoog hakkab sõna-sõnalt korduma, ja ka kolmandat korda. Suur roll nii lavastajal kui ka näitlejail ideelise essentsi välja noppimisel, tõlgendamisel, muusika, valguse ja muude teatrivahenditega atmosfääri loomisel. Võimaldab lava- ja publikuruumi leidlikku liigendamist, st sobib leitud mängupaikadesse.

KATKEND:

HELENA: Ma tean ka, et te olete naine.

CLARA: Ennäe. Ütlete lõpuks ometi ka midagi, mis mind ei häiri.

HELENA: Eelkõige naine.

CLARA: Ja ärge oodake minult midagi muud.

HELENA: Ma ei oota mitte kellelki kunagi mitte midagi. Mitte enne, kui olen teda tundma õppinud.

CLARA: Miks te minu kõrvale istusite, kui te mitte midagi ei oodanud?

HELENA: See oli vaid kokkusattumus.

CLARA: Vabu istekohti oli veel, vabu laudu. Neid on ikka veel.

HELENA: Mulle meeldis see koht.

CLARA: Teile meeldis?

HELENA: Ma istusin siia ilma pikemalt mõtlemata.

CLARA: Kas te teete seda alati – tegutsete ilma pikemalt mõtlemata?

HELENA: Mitte alati.

CLARA: Ja ütlete kõike ilma pikemalt mõtlemata?

HELENA: Mitte kõike.

CLARA: Kas te olete rumal, süütuke või spontaanne?

HELENA: Vahel kõike seda korraga.

CLARA: Ja vahel mitte midagi.

HELENA: Kas ma peaksin seda võtma solvangu või meelitusena?

CLARA: Ma ei tea. Ma ei mõelnud sellele.

HELENA: Miks te seda eelistate?

CLARA: Üksinda tulla? *[Publik on justkui teised baarikülastajad, kuulevad dialoogi pealt. Tegelaste omavahelised suhted ja jututeema jäävad hämaraks, palju lünki tuleb n-ö pealtkuulajatel endal täita. – PV]*

HELENA: Jah.

CLARA: Et mitte jääda. Et mitte olla sõltuv kutsest, plaanist, ettekavatsetud kohtingust. Et mitte minna kohta, kuhu parema meelega ei läheks, aga ei ütle seda kõva häälega välja, et mitte stseeni tekitada. Et mitte stseeni tekitada, kui juba oled siin ja sulle tõepoolest ei meeldi. Et mitte riietuda tema lemmikkleitiga. Et mitte naerda tema vaimukuste peale. Et mitte kuulata, kuidas ta kiidab su nägu, keha, figuuri, teades, et tema jaoks on kõik naised ühesugused. Et mitte seletada, et sa ei suitseta, kui ta sulle sigaretti pakub. Et mitte taluda tema juuksevaha, habemeajamisvedeliku ja higi lõhna; tema hingeõhku, kui ta läheneb, sinu üle kummardub, nii et see sinu omaga seguneb. Et mitte taluda vastikustunnet esiletungiva aadamaõuna, karvaste käte, muuseas jala hõõrumise ja püksiluku pärast. Kui sa oled üksik, siis teda ei ole. Kui sa tuled üksik, valid sina, ja sa valid olla üksik.

HELENA: Ka mina olen üksik.

CLARA: Seda võis juba arvata.

HELENA: Kas sind ei huvitagi mu lugu? *[Helenale näib tunduvat, et isiklikumasse dialoogi astunud, sobib võõrast naist juba sinatada. – PV]*

CLARA: Ehk te nüüd jutustate mulle seda?

HELENA: Ma mõistan sind suurepäraselt.

CLARA: Kas me räägime teie elust või minu omast?

HELENA: Mind rõõmustab, et sinu meelest me räägime omavahel.

CLARA: Ärge olge tobe. Me oleme seda juba tükk aega teinud, isegi kui me ei öelnud midagi, ja enda kohta olen ma juba palju öelnud.

HELENA: Ka mulle ei meeldi mehed.

CLARA: Ma ei ole öelnud, et nad mulle ei meeldi. Ma ütlesin, et nad tekitavad mus vastikust.

HELENA: Kas mina meeldin sulle?

CLARA: Te ei näe mehe moodi välja.

HELENA: Ma ei olegi.

CLARA: Ma ei öelnud ka, et mulle naised meeldiksid.

HELENA: Kes räägib naistest? Ma küsin enda kohta.

CLARA: Kas te tõesti istusite siis juhuslikult?

HELENA: Ei.

CLARA: Ma olen rase.

HELENA: Seda ma arvasingi.

CLARA: Ma magasin ühe mehega.

HELENA: Seda ma eeldasingi.

CLARA: Ma ei tee seda enam mitte kunagi.

HELENA: Selle poolest oleme me sarnased.

CLARA: Mulle meeldib teie juuksevärv.

HELENA: See ei ole loomulik.

CLARA: Ja teil on täiuslik jume.

HELENA: See on nii tänu valgusele ja kreemidele kulutatud varandusele.

CLARA: Kui vana te olete?

HELENA: Vanem kui sina, kui võin nii öelda.

CLARA: Kas te olete rase?

HELENA: Palju vanem kui sina.

CLARA: See tähendab piisavalt.

HELENA: Piisavalt milleks?

CLARA: Et olla vaba.

(Annoteeris Piret Verte.)

PEDRO VÍLLORA „Ema öö“ (*La noche de mamá* 2006)

2N + 1M

TEGELASED: NURIA; VICTORIA (Nuria ema); JUAN (Nuria isa)

TEGEVUSKOHT JA -AEG: Nuria magamistuba, öö

KOKKUVÕTE:

Nuria siseneb keset ööd oma magamistuppa, kust leiab eest oma ema, kes on aknal istudes teda oodanud. Tütar õpib teise linna ülikoolis, on vaheajaks tagasi lapsepõlvekoju tulnud ning käis väljas meelt lahutamas. Ta heidab emale ette, et teda koheldakse ikka väikese tüdrukuna. Ema õigustab end sõnadega: „Kas sa eelistad, et ma unustaksin sinu olemasolu? Et suhtuksin sinusse kui tundmatusse? Et piirduksin vaid supi tõstmisega su nina ette, et seejärel püstijalu ootama jääda, kuni sa lõpetad, et saaksin taldriku ära pesta ja kappi tagasi asetada? Kas sa eelistad, et ma end niimoodi sinuga suheldes üleval peaksin?“ Nuria süüdistab ema mandumises, paigaltammumises, mistõttu too oma tütart ei mõista. Ent kui ema suhtub temasse kui sõpra, võrdväärseks kaaslasesse, täiskasvanusse, kellega oma muret jagada, muutub Nuria okkaliseks teismeliseks, kes ei oska emas näha inimest, kes oma õnne eest võitleb. Vanemate lahutust võtab ta kui tema kiusamist, ainuüksi temasse puutuvat ja teda mõjutavat valikut. – „Mis ma sulle tegin?“ – „Sina ei ole midagi teinud.“ – „Miks sa seda mulle siis teed, ema?“ Selle öö jooksul, mil Nuria vestleb oma lapsepõlve magamistoas emaga tema kui naise ja isiksuse elust, sellest, et ta ei ole oma abielus õnnelik, pole saanud teiste eest hoolitsemise kõrvalt endaga tegeleda, saab tüdrukust lõpuks täiskasvanu. Ja ühtlasi mõistab, et ta ehk ei olnud selleks valmis.

Sobilik materjal kammerlikumaks lavastuseks. Väike koosseis (roll noorele naisnäitlejale ja keskealisele, meesnäitleja roll marginaalne). Üks tegevuspaik, mis ei eelda suurejoonelist kujundust ega keerulisi tehnilisi

vahendeid ega nippe – keskmes on näitlejatöö, psühholoogia. Sihtgrupiks tõenäoliselt naised, kes leiavad ühisosa hiljuti pesast välja lennanud Nuriaga või tema ema Victoriaga, n-ö tühja pesa sündroomi ja suhteprobleemidega silmitsi seisva keskealise naisega. Seega, eesti teatripubliku valdav enamus.

KATKENDID:

NURIA: Ema! Mida sina siin teed?

VICTORIA: Mitte midagi.

NURIA: Kas juhtus midagi?

VICTORIA: Ei, ei. Mitte midagi ei juhtunud.

NURIA: Niisiis?

VICTORIA: Sa haised kohutavalt.

NURIA: Kõik oli suitsu täis. Ja tead küll, kuidas see riietelegi külge jääb. Ma jätan selle pesukorvi.

VICTORIA: Ei, anna see minu kätte. Parem oleks see kohe pesumasinasse panna ja küll ma selle kohe hommikul tööle panen.

Nuria riietab end lahti ja vestlust jätkates paneb endale pidžaama selga.

NURIA: Juuksed on kõige hullemad. Ma läheksin kohe duši alla, kui ainult märgade juustega magamine ei oleks mulle nii vastumeelne.

VICTORIA: Miks sa ei käi kohtades, kus ei suitsetata?

NURIA: Ema, selliseid kohti ei ole.

VICTORIA: Võiks ometi inimestel suitsetamise ära keelata.

NURIA: Ja kes neisse kohtadesse siis enam läheks? Tegemist on ikkagi äriega.

VICTORIA: Paljudes kontorites on suitsetamine keelatud.

NURIA: Sest need on töökohad ja mitte keegi ei peaks tööl kellegi suitsu taluma.

VICTORIA: Aga kelnerid? Miks nemad siis peavad seda taluma? Võib-olla nemad siis ei teegi tööd?

NURIA: Ema, miks me peame praegu kelnerite pärast muretsema? Kas sellest rääkimiseks ei ole aeg pisut hiline?

VICTORIA: Täpselt! Kas sa ei arva, et aeg on juba päris hiline?

[---]

VICTORIA: Kes sulle ütles, et ma sind ootasin?

NURIA: Mitte keegi ei pidanud mulle seda ütlema. Ma näen seda isegi. Sa ju oled siin? Kõik on üpriski selge.

VICTORIA: Ja kui asi on lihtsalt selles, et ma ei saa magada?

NURIA: Jah, nagu sa kunagi pole saanud magada. Samamoodi nagu vanasti – kui ma koju jõudsin, olid sa alati ärkvel. Mitte kordagi minu elu jooksul pole sa enne mind magama läinud. Mulle lihtsalt tundub liialdusena, et sa teed seda ikka veel. Sa kohtled mind kui väikest tüdrukut.

VICTORIA: Ja võib-olla sa ei olegi seda?

NURIA: Sina olid minuvanusena juba abielus.

VICTORIA: See ei tee sind veel vanemaks, kui sa oled.

NURIA: Võib-olla, aga lisaks olen ma ka juba mitu kuud üksinda suures linnas elanud ja siiani ei ole minuga midagi juhtunud.

[---]

VICTORIA: Ma olen siin olnud juba rohkem kui kolm tundi.

NURIA: Minu toas?

VICTORIA: Jah.

NURIA: Kõik see aeg siin?

VICTORIA: Jah.

NURIA: Ja pimedas?

VICTORIA: Kas see tundub sulle imelik?

NURIA: Kas sulle siis ei tundu?

VICTORIA: Ei.

NURIA: Sul on õigus – ma ei mõista sind.

VICTORIA: See ei ole imelik, sest ma olen seda juba mitu kuud teinud.

NURIA: Mitu kuud?

VICTORIA: Alates sellest päevast, kui su isa läks koos sinuga Madridi, et sind ülikooli viia, tulen ma ikka siia. Tuba nägi välja samasugune nagu alati, aga mina tajusin seda teistsugusena. Teistel kordadel läksid sa reisile, laagrisse, tegid õpilasvahetust, eelmisel suvel olid Oxfordis ..., aga ma tundsin, et seekord ei olnud samamoodi. Ja asi ei seisnenud vaikuses, vaid tühjuses.

NURIA: Ema, kas sinuga on kõik hästi?

VICTORIA: Näe, see kinnine sahtel ei olnud muud kui üks kinnine sahtel, aga seda avades puudusid su taskurätikud. Ja riidekapp: paistis nagu sinu

riidekapp ikka ja selle ust avades võis seal näha rippumas su riideid, aga äkki ma sain aru, et tikitud kraega sinist pluusi ei olnud, nagu ka kollast džemperit ega neid pükse, millel on õmblemata äärised. Ja siis ma ei näinudki muud kui tühje riidepuid ja vanu pluuse, mida sa enam ei kannan.

NURIA: Kas sa tead, et sellel on oma nimi? See on tühja pesa sündroom.

VICTORIA: Tühi.

NURIA: Aga sa ju näed, et ma ei ole päriseks läinud.

VICTORIA: Ma tulen siia iga päev. Igal viimsel kui päeval.

NURIA: Kas tõesti?

VICTORIA: Igal ööl.

NURIA: Ühtegi vahele jätmata?

VICTORIA: Ma lahutan su isast.

NURIA: Oh sa!

VICTORIA: Jah – oh sa!

[---]

NURIA: Ema...

VICTORIA: Mis on?

NURIA: Mul on suur hirm.

Nuria puhkeb nutma.

VICTORIA: Ära nuta, mu kullake. Ära nuta.

NURIA: Ma ei taha näha teid kannatamas.

VICTORIA: Ja mina sind samuti mitte.

NURIA: Ütle, et see kõik on vale. Et sa oled õnnelik. Et see kõik on vaid üks seosetu ja mõttetu unenägu.

VICTORIA: Kõik on vale. Ma olen väga õnnelik. See kõik on vaid mõttetu unenägu ja sina oled mu aare, mu parim sõber, mu kullake.

NURIA: Miks on suureks kasvamine nii raske?

VICTORIA: Ma ei tea, mu kullake, ma ei tea.

Nuria heidab magama ja Victoria sätib talle tekki peale.

NURIA: Homme läheme me jalutama ja veedame terve päeva koos. Nõus?

VICTORIA: Teeme kõike seda, mida sina soovid.

NURIA: Ja sa ostad mulle kummikomme, nagu siis kui ma veel väike olin.

VICTORIA: Peotäite kaupa kummikomme.

(Annoteeris Piret Verte.)